

Mads Minothi Valø

Ishockey - Med eller uten sikkerhet?

Hvordan oppfatter ishockeyspillere valget mellom heldekkende ansiktsbeskyttelse og visir?

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Seksjon for coaching og psykologi
Norges idrettshøgskole, 2015

Sammendrag

Det er ingen tvil om at ishockey er tøff idrett. Spillet går fort, køller heves høyt, og pucken flyr i alle retninger. I stadige møter med farer for skader, polstrer spillerne seg med beskyttelse. Med regelen som gir enhver mannlig ishockeyspiller over 18 år lov til å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse, ser alle ut til å være enige om alternativet. Et visir som skal dekke øynene og nedre del av nesa er å se på flertallet av alle hjelmer, som tilhører disse spillerne. En kan med dette spørre seg hvorfor nesten alle velger samme alternativ. Denne studien har tatt for seg seks ishockeyspillere, to trenere og en informant fra annen ledelse. Igjennom intervjuer har spillerne fått en hovedrolle, der deres oppfatning av denne valgfriheten representerer hovedspørsmålet. Studien har ved hjelp av en fortolkende fenomenologisk analyse gjort et forsøk på å forstå følgende problemstilling:

Hvordan oppfatter ishockeyspillere valget mellom heldekkende ansiktsbeskyttelse og visir?

Ut ifra dette forskningsarbeidet med disse seks ishockeyspillerne sitter en igjen med en forståelse om at dette handler om hva som er sosialt akseptert. Spillerne uttrykker oppfatninger om en idrettskultur, som bærer preg av historie og utvikling. Et hardbarka miljø, der forbilder og lagkamerater påvirker hverandre. Som 17-åring venter en spent på dagen da et myndighetsritual skal markere overgangen fra junior- til seniorspiller. Og den litt usikre 18-åringen, som med et speidende blikk etter nye farer, endelig kan briljere foran den yngre garde.

Uten noen intensjon om å mane frem en innføring av obligatorisk bruk av heldekkende ansiktsbeskyttelse, er studiens formål å lytte til kjernen av dette gruppepsykologiske fenomenet, ishockeyspillerne selv. Mens andre tar ansvaret for idrettens reguleringer, tar denne studien utgangspunkt i et fåtalls ishockeyspilleres oppfatning av ishockey – med eller uten sikkerhet.

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
Forord	6
1. Bakgrunn for studien	8
2. Teori	11
2.1 Theory of Planned Behavior	11
2.2 Gruppetenkning	12
2.2.1 Symptomer på gruppetenkning.....	13
2.3 Konformitet	15
2.4 Gruppetenkning, TPB og konformitet i idrett	17
2.4.1 Maskuline normer.....	17
2.4.2 Instrumentelle holdninger og subjektive normer	18
2.5 Problemstilling	19
3. Metode	21
3.1 Bakgrunn for valg av metode.....	21
3.2 Interpretative phenomenological analysis	22
3.3 Datainnsamling	23
3.4 Utvalg	24
3.4.1 Ishockeyspillere	24
3.4.2 Trenerne og annen ledelse	24
3.5 Etikk.....	25
3.6 Intervjuobjekter	26
3.7 Intervjuguide.....	26
3.7.1 Ishockeyspillere	27
3.7.2 Trenerne.....	27
3.8 Pilotintervju.....	27
3.9 Rollen som intervjuer	28
3.10 Analyse.....	29
3.10.1 Notater, temaer og mønster.....	30
3.11 Metodiske utfordringer	31

3.11.1	Reliabilitet og validitet	32
4.	Resultater og diskusjon.....	34
4.1	Tilhørighet i hierarkiet.....	34
4.2	Lagidrett og sosial kompetanse.....	36
4.3	Ledere, gruppemedlemmer og andre roller	37
4.4	Sosialt regulert ytringsfrihet.....	39
4.5	Frykten for å ikke få spille	41
4.6	Usikret trygghet	43
4.7	Myndighetsritual, forbilder og forventningspress	45
4.7.1	Forventningspress.....	50
5.	Konklusjon.....	52
5.1	Videre forskning	54
	Referanser.....	56
	Vedlegg	66

Forord

Å få sjansen til å utdanne meg ved Norges idrettshøgskole var for to år tilbake, helt utenkelig. Skolen har gitt meg muligheten til å utvikle meg selv, både faglig og sosialt. I arbeidet med denne masteroppgaven har jeg lært mye, som vil hjelpe meg i et fremtidig arbeid i idretten. Det er med et lite håp en kan drømme om en jobb innenfor ishockey en gang i fremtiden.

Denne oppgaven hadde aldri blitt gjennomført uten hjelp og støtte fra flere hold. Jeg vil derfor rette en stor takk til min veileder, Frank E. Abrahamsen. Din faglige kompetanse og konstruktive tilbakemeldinger har vært til stor hjelp.

Det er på sin plass å takke det lokale ishockeymiljøet for et motiverende engasjement og nysgjerrighet, så vel som mor og fars overdrevne stolthet.

Alle informanter fortjener også en stor takk for hjelpen. Samarbeidsvillighet, ærlighet og fleksibilitet har gjort feltarbeidet ukomplisert.

1. Bakgrunn for studien

Ishockey er en fullkontaktsport, der det foreligger en risiko for å pådra seg skader. Med opphav fra Nord-Amerika, en gang på 17- eller 1800-tallet, har det likevel gått mange år før spilllets brutalitet og skaderisiko ble tatt på alvor (Biasca, Wirth, Tegner, 2002; Poulton, 2012). Med argumenter som dødsfall og et økende antall omfattende skader i hodet, ble det, ifølge Bachynski (2012) innført regler for obligatorisk bruk av hodebeskyttelse for yngre ishockeyspillere i amerikansk og canadisk amatørhockey på 1960-tallet. Det ble også senere i 1979 innført regler for obligatorisk bruk av hodebeskyttelse for eldre profesjonelle ishockeyspillere i den nasjonale ishockeyligaen, NHL (Bachynski, 2012).

I Norge er organisert ishockey underlagt Norges ishockeyforbund (NIHF). Per i dag reguleres spillet etter NIHF's offisielle regelbok for 2014-2018. I tillegg til generelle spilleregler og andre organisatoriske og administrative krav tilkommer krav om godkjent beskyttelsesutstyr og ulike aldersreguleringer i henhold til dette (IIHF, 2014). I regel nr. 31 om ansiktsbeskyttelse står det følgende:

- i. Det er to tillatte typer beskyttelse som kan festes til forsiden av hjelmen: Heldekkende ansiktsbeskyttelse og visir.
- ii. Visiret skal festes slik at det beskytter øynene og nedre del av nesen både i front og til siden.
- iii. Hvert lands forbund som deltar i et IIHF-mesterskap skal sørge for at alle dets spillere er utstyrt med hjelm laget spesielt for ishockey og hvor det anses nødvendig, et visir eller heldekkende ansiktsbeskyttelse som er forskriftsmessig festet til hjelmen, slik at hensikten med utformingen av beskyttelsesutstyret oppfylles.
- iv. Alle mannlige spillere født etter 31. desember 1974 skal bruke visir som et minimum.
- v. Alle kvinnelige spillere skal bruke heldekkende ansiktsbeskyttelse.
- vi. Alle spillere og målvakter i kategorien under-18 år og yngre skal bruke heldekkende ansiktsbeskyttelse konstruert på en slik måte at verken pucken eller et kølleblad kan komme igjennom noen av åpningene.
- vii. En utespiller tillates ikke å bruke farget/tonet visir eller farget/tonet heldekkende ansiktsbeskyttelse.
- viii. Dersom en utespillers visir eller heldekkende ansiktsbeskyttelse sprekker eller blir ødelagt tillates han å fullføre byttet. Når spilleren forlater isen skal han reparere eller erstatte det skadede utstyret før han kan delta i kampen igjen (IIHF, 2014).

Med Norges ishockeyforbunds reguleringer om bruken av visir eller heldekkende ansiktsbeskyttelse er det allment kjent at mange mannlige ishockeyspillere velger å benytte seg av retten¹, slik regel 31 fastslår (IIHF, 2010). For å underbygge bakgrunnen for interessen av denne beslutningsprosessen er det hensiktsmessig å få et innblikk i forestående forskning. Med ishockeyens utvikling i tråd med samfunnet har en økende oppmerksomhet omkring skadestatistikk og risiko fremskyndet forskning på området. Mangfoldige studier og rapporter har opp igjennom tiden tatt del i ishockeyens utvikling av beskyttelsesutstyr til hodet og ansiktet. Felles for disse er betydelige antall hjernerystelser og kutt- eller bruddskader i ansiktet blant ishockeyspillere (Pashby, Pashby, Chrisholm, Crawford, 1975; Pashby, 1977; Pashby 1979; Sutherland, 1976; Lorentzon, Wedren, Pietilä, 1988; Lorentzon, Wedren, Pietilä, Gustavsson, 1988; Daly, Sim, Simonet, 1990). I nyere tid har oppmerksomheten rettet seg mot mer omfattende skader i hode- og nakke-regionen. I disse studiene har blant annet interessen sentrert seg inn mot sammenligningen mellom heldekkende ansiktsbeskyttelse og visir. Samlet, viser studiene flere likheter, der ansiktsskader hadde høyest forekomst blant spillere uten heldekkende ansiktsbeskyttelse. Det kan allikevel ikke bekreftes, hvorvidt heldekkende ansiktsbeskyttelse er mer forebyggende for hode- og nakkeskader enn visir (Benson, Mohtadi, Rose, Meeuwisse, 1999; Benson, Rose, Meeuwisse, 2002; Benson, Hamilton, Meeuwisse, McCrory, Dvorak, 2009; Stuart, Smith, Malo-Ortiguera, Fischer, Larson, 2002).

Jeg spiller ishockey selv, og tok beslutningen om å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse, da jeg fylte 18 år. Oppfatningen av å få tildelt denne rettigheten kom med blandede inntrykk. På én side fikk jeg lov til å bestemme selv. På en annen side var det nå opp til meg å gjøre en vurdering av min egen sikkerhet. Med mange års erfaring har jeg nå vendt meg til bruken av visir og foretrekker dette, til tross for gjentatte møter med høye køller, forbi-susende pucker og en skulder i haka fra tid annen. Utviklingen av ishockey og en økende oppmerksomhet omkring sikkerhet kan være grunnlaget for regelverket vi har i dag. Det er allikevel interessant å bemerke det faktum at flertallet av mannlige ishockeyspillere benytter visir etter fylte 18 år. Med min egen erfaring fra ishockey og samtaler med andre i forkant av studiet har jeg lenge vekslet mellom ulike

¹ Finner ingen studier som har kartlagt noen statistikk over dette

teorier om hvorfor situasjonen i ishockey er som den er. Med responsen fra informantene og et omfattende litteratursøk har studien avgrenset det teoretiske grunnlaget til å være rettet mot gruppepsykologiske fenomener. Det er med dette studien presenterer teorigrunnlaget for den fortolkende fenomenologiske analysen, der Theory of Planned Behavior, Groupthink og konformitet redegjøres for.

2. Teori

2.1 *Theory of Planned Behavior*

Opp igjennom årene har sosialpsykologi tjent sin plass blant teoriene innenfor psykologisk forskning. En av disse er Fishbein og Ajzens videreutvikling av den opprinnelige, Theory of reasoned action, som fikk navnet Theory of planned behavior² (Ajzen, 1991). Denne teorien er ifølge Ajzen (2011), en av de mest innflytelsesrike av ulike teorier om psykologiske faktorer, som stimulerer til atferd eller en bestemt handling. De psykologiske faktorene består i hovedsak av et individs holdninger til en atferd eller handling, så vel som subjektive normer og oppfattet atferdskontroll. Disse utløser en eventuell intensjon, som videre stimulerer til atferd eller handling (Ajzen, 1991). Dette er de grunnleggende elementene i teorien, som i senere tid har blitt evaluert, kritisert og videreutviklet (Ajzen, 2011). Elementene underligger en rekke bakgrunnsfaktorer som omhandler påvirkninger av blant annet følelser, kunnskap og erfaring. I tillegg innebærer bakgrunnen, identitetsskapende faktorer, som for eksempel kjønn, kultur og alder. Alle disse, og flere er med på å forme elementene. Dette igjen innebærer hvordan holdninger påvirkes av forventninger til en atferd eller handling. Videre påvirkes subjektive normer av motivasjon, og oppfattet atferdskontroll av bevissthet omkring tilgjengelighet og ressurser til atferd eller handling. Til sist kan en intensjonell atferd eller handling avgjøres av en påvirkning fra en bevisstgjørelse om bekreftet atferdskontroll (Ajzen, 1991; Ajzen, 2011).

For å gjøre teori om til praksis kan et eksempel fra ishockey være behjelpelig. Om en tar utgangspunkt i denne studiens hovedtema, og hvordan flertallet av ishockeyspillere velger å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse, kan de grunnleggende elementene i TPB fungere på følgende måte: En holdning til en handling eller atferd kan oppfattes som at, å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse er relatert til noe positivt. Videre kan den subjektive normen beskrives som hvordan signifikante andre uttrykker en felles enighet om at, å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse er relatert til noe positivt. Til sist kan denne handlingen påvirkes av oppfattet atferdskontroll. Med dette kan en

² Heretter forkortet til: TPB

ishockeyspiller oppfatte sin rett til å fjerne beskyttelsen, så vel som at det er en lite omfattende prosess.

2.2 Gruppetenkning

I sosiale grupper finner vi psykologiske konsepter, som blant annet gruppedynamikk, kohesjon og konformitet. Situasjonsavhengig, utspiller disse hvert av sine komplekse felt. Dette kan for eksempel være hvordan en ishockeyspillers grad av tilknytning til laget kan påvirke utfall av eventuelle konflikter. Hva utfallet av et slikt tilfellet blir kan avhenge av lagskohesjon (Sullivan, Feltz, 2001). I tilfeller av beslutningsprosesser i grupper er det ikke uvanlig at flertallet påvirkes av et behov for harmoni. Med et ytre skall av det overensstemte samholdet medvirker konformitet på innsiden, til mulige hensiktsløse avgjørelser. Et slikt psykologisk konsept består av flere sosiale forhold, og ble betegnet av den amerikanske psykologen, Irving L. Janis, som *Gruppetenkning* (engelsk: *Groupthink*) (Janis, 1982).

Med utgangspunkt i flere velkjente politiske hendelser fra amerikansk krigshistorie, har Janis (1982) gjennomført et dypdykk i dokumenter og rapporter for å identifisere sosialpsykologiske påvirkningselementer i ledergruppene endelige avgjørelser. Bakgrunnen for hans arbeid er, det vi i dag gjenkjenner fra historiebøkene, der den amerikanske regjeringen har tatt beslutninger, som har fått negative konsekvenser eller endt i fiasko. Irving definerer hovedtrekkene ved sitt arbeid slik:

The more amiability and esprit de corps among the members of a policy-making in-group, the greater is the danger that independent critical thinking will be replaced by groupthink, which is likely to result in irrational and dehumanizing actions directed against out-groups (Janis, 1982, s. 13).

Generaliseringen av hva denne sammenfatningen av dårlige beslutninger i politiske ledergrupper kan påvirkes av, kan forklares som hvordan gruppedlemmers lojalitet, tilhørighet og kollegialitet overfor hverandre kan føre til en tildekning av eventuelle tanker, ideer og meninger fra enkelte, som trosser flertallets. Dette vil, ifølge Janis

(1982), føre til gruppetenkning, som kan resultere i irrasjonelle og inhumane handlinger rettet mot utenforstående grupper.

2.2.1 Symptomer på gruppetenkning

Med utgangspunkt i kjente amerikanske ledere, som opp igjennom tiden har stått overfor ulike vanskelige avgjørelser i krig og politikk, identifiserte Janis (1982) åtte symptomer på hvordan dette fenomenet utspiller seg. Irving Janis utgangspunkt i amerikansk politikk fungerer effektivt som en forestilling av hva teorien går ut på, men da denne studien avgrenser i idrett, vil det ikke være formålstjenlig å inkludere videre detaljer omkring amerikansk-politisk historie. Videre påfølger en redegjørelse av symptomer på gruppetenkning.

Usårbarhet omhandler hvordan en gruppe påvirkes av hverandre til å utvikle en form for illusjon, der optimisme og samhold tildekker eventuelle negative sannheter eller aktsomhet ved klare faresignaler. Et slikt symptom kan også påvirke en gruppes spontanitet til å ta lite gjennomtenkte beslutninger, som kan forårsake større negative konsekvenser (Janis, 1982). I lagidrett kan et slikt symptom utspille seg i hvordan en forebygger skader. Eksempelvis kan et lag med et flertall av spillere, som stiller seg likegyldig eller negativt til oppvarming før trening, skape en felles illusjon av usårbarhet blant resten av laget. Som en negativ konsekvens, kan dette utsette spillerne for en skaderisiko, som kunne vært forebygget, dersom beslutningen om oppvarming ble drøftet i fellesskap.

Umoralskhet omhandler hvordan en gruppe danner en troverdighet rundt fellesskapets moral og etiske ståsted. Gruppemedlemmene påvirker hverandre til å overse eventuelle etiske utfordringer de kan stå overfor, der ens moral blir ignorert til fordel for en endelig beslutning (Janis, 1982). I ishockey kan dette symptomet utspille seg i henhold til rettferdighet og respekt overfor motstandere. Dersom flertallet av lagets spillere og eventuelt trener eller kaptein uttrykker en negativ oppfatning av motstandere, som fiender, kan dette påvirke enkeltspilleres atferd på isen. Sjansene er tilstede for at dette kan resultere i et mer brutalt spill.

Irrasjonalitet er situasjoner, der fornuften bør påvirke ens evne til å anse signaler som negative eller farefulle, og gruppeteknings symptomet tiltrer. Dette

innebærer at gruppe medlemmene oppdikter fornuft, som er basert på meningsløse premisser. Utfallet av dette er avgjørelser, som tas, men som i realiteten burde blitt revurdert (Janis, 1982). Et eksempel på hvordan et slikt symptom kan utspille seg kan være bruken av anabole steroider for økt yteevne, muskelmasse og eventuelt vekt nedgang. Det er allment kjent at et misbruk av slike preparater kan få negative helsemessige konsekvenser. Allikevel kan en stadig økende trening- og kroppsetetisk trend påvirke en til å trosse faresignaler. Symptomet kan f.eks. oppstå i en gruppe med treningsglade mennesker. Påvirket av det meningsløse premisset, «det skjer ikke meg» kan en eller flere gi etter for fristelsen.

Stereotyper handler om å sette motstanderens ledere i bås og hvordan fordømmelse negativt påvirker gruppens evne til å initiere forhandlinger med eksterne aktører. Konsekvensen er enten at all forhandling vil være negativt ladet, eller at ingen forhandling initieres overhodet (Janis, 1982).

Selvsensurering omhandler hvordan en velger å skjule sine egne eventuelle uenigheter, tvil eller motargument, til fordel for en felles falsk enighet. En gruppe bør til stadighet søke enighet blant medlemmene. Det er allikevel slik at en vil møte konfrontasjoner fra enkelte medlemmer i gruppen. Disse kan stille seg i tvil eller tilføye et motargument, dersom gruppe medlemmene *ikke* lider av dette symptomet. En slik avgjørelse vil både kunne påvirke samholdet i gruppen, så vel som sjansen for et negativt utfall av en fremtidig avgjørelse (Janis, 1982).

Enstemmighet går ut på at gruppen deler en illusjon om at alle er enige i en fremlagt forespørsel om å gjøre en beslutning, da flertallet oppfatter enkeltmedlemmers valg om å tie, som et uttrykk for enighet. Som en påvirkende konsekvens av det sistnevnte symptomet om selvsensur, kan enstemmighet i gruppen forklares med ordtaket: Den som tier, samtykker. (Janis, 1982).

De to sistnevnte symptomene kan dele likhetstrekk. Et eksempel på hvordan disse kan utspille seg kan være hvordan en utnevner lederroller i et lag. F.eks. i ishockey, kan tilfellet være at kapteinen skal utnevnes ved en muntlig avstemming. På denne måten vil høyst sannsynlig, enkelte «høylytte» representere starten på avstemmingen, mens flertallet og resten vil følge etter.

Direkte press omhandler hvordan et gruppe-medlems uttrykk om uenighet, tvil eller tilføyning av motargumenter til flertallets meninger, møtes med stor forakt og anses som illojalitet (Janis, 1982). Med eksempelet over kan dette symptomet være konsekvensen av å representere et fåtall eller kun en selv i den sistnevnte utnevnelsen av kaptein til et ishockeylag. For å unngå slike symptomer i en lignende situasjon kan det være hjelpelig med en anonym avstemming.

Tankevakter er betegnelsen på enkelte gruppe-medlemmer, som på bakgrunn av deres påvirkning og tilhørighet til gruppen, føler seg forpliktet til å irettesette de av gruppens medlemmer, som uttrykker misnøye eller lignende overfor gruppens beslutninger. Intensjonen til tankevakter er å unngå å danne motparter i gruppen, som kan forstyrre fellesskapets tildekkede medgang (Janis, 1982).

Som nevnt tidligere, vil en sannsynligvis aldri oppnå en fullstendig forståelse av menneskelig atferd, men en kan allikevel lykkes med å komme et steg nærmere. Det er med dette en kan understreke hensikten av å overveie flere teorier i arbeidet med analyse av kvalitative data. Med redegjørelsen av TPB og gruppetenkning har en utarbeidet en teoretisk forankring, som hver for seg, har sine styrker og svakheter rettet mot studien av ishockeyspillernes valgmulighet. Sammen, deler begge teoriene inkluderingen av et begrep, som vil være hensiktsmessig å overveie i den fortolkende fenomenologiske analysen. TPB vektlegger subjektive normer, som en påvirkningsfaktor for atferd. Dette, sammenlignet med gruppetenkningssymptomene om påvirkning av sårbarhet og moral kan assosieres med begrepet, konformitet.

2.3 Konformitet

Til sammenligning med gruppetenkning kan konformitet fungere som en påvirkningsfaktor for et gruppe-medlem, i søken etter harmoni (Asch, 1956; Guetzkow, 1963). Med uskrevne regler eller normer, tilpasser et gruppe-medlem seg etter fellesskapets enighet. Normer fungerer som sosiale påvirkningsverktøy, der ens tanker, meninger og intensjoner, bevisst eller ubevisst kan nedprioriteres eller tildekkes. Intensjonen vil derav være å ikke skape ubalanse i det kollektive samholdet i en gruppe. Konformitet påvirkes også av et behov for tilhørighet, der frykten for å havne utenfor

det sosiale felleskapet medvirker til mening- eller atferdsendring. Begrepet er mye omtalt i psykologien. Det har også i utviklingen av kunnskap omkring begrepet, gjentatte ganger benyttet en redegjørelse av hvordan denne sosiale påvirkningen forekommer. En kan her skille mellom informativ sosial påvirkning og normativ sosial påvirkning (Cialdini, Goldstein, 2004; Bond, 2005).

En kvalitativ case-studie på yngre ishockeyspillere tok for seg forholdet mellom psykologiske gruppefenomener og hvordan disse kunne påvirke lagets ytelse og prestasjoner. Deltakerne i studien var et junior-ishockeylag, bestående av 3 trenere og 22 spillere i alderen, 15 og 16år. De psykologiske gruppefenomenene bestod av kohesjon, konformitet, gruppetenkning og gruppepolarisering. Ut i fra studiens undersøkelser tolker forskerne at en høy grad av sosial kohesjon økte spillernes konformitet. De avdekket tegn til både normativ og informativ sosial påvirkning, etter samtale med kapteinen på laget og observasjon av muntlige fellesmøter. Den normative sosiale påvirkningen ble avdekket da kapteinen avslørte sin usikkerhet og der han slet med å gi konstruktive tilbakemeldinger til lagkamerater. Dette kan tyde på bekymring for å skape ubalanse mellom ham selv og de andre på laget. Forskerne identifiserte tegn til informativ sosial påvirkning i et muntlig fellesmøte innad i laget. Flere av spillerne skal, ifølge forskerne, ha nølt med å dele sine ærlige meninger og heller svart eller kommentert slik som sidemannen (Rovio, Eskola, Kozub, Duda, Lintunen, 2009).

Informativ sosial påvirkning kan beskrives som hvordan et individ kjenner på usikkerheten om hva som er rett atferd i en gitt situasjon, og hvordan en kan påvirkes av andres valg av atferd og gjøre det samme med en antagelse om at de andre har rett. Normativ sosial påvirkning er en form for konformitet, der en påvirkes av et behov for tilhørighet, som igjen medvirker til endring i meninger eller atferd for å unngå å skille seg ut i felleskapet. Ved å følge de kollektive samhandlingene og medvirke til enighet i gruppen, kan individet også pådrives av en intensjon om å oppnå en fordel som gruppemedlem (Cialdini, Goldstein, 2004).

2.4 Gruppetenkning, TPB og konformitet i idrett

En redegjørelse av Irving Janis (1982) teori om gruppetenkning fungerer effektivt, som en måte å avdekke ulike feil i kollektive beslutningsprosesser. Med Janis sitt utgangspunkt i større politiske ledergrupper, skal en allikevel være kritisk til hvorvidt teorien er av relevans for andre typer grupper. I dette tilfellet kan en finne ut hvorvidt ishockeyspillernes oppfatninger er av relevans til teoriens symptomer.

Denne studien har som kjent, tatt utgangspunkt i et fenomen i ishockey. Med intervjuer av et fåtall ishockeyspillere søker studien å få et innblikk i disse spillernes tanker, meninger og refleksjoner omkring fenomenet. Til forskjell fra Janis (1982) teori om gruppetenkning, som baserer seg på kollektive beslutningsprosesser, der hensikten er å oppnå en felles enighet, har denne studien et annerledes utgangspunkt. Med henvisning til studiens hovedtema, som omhandler ishockeyspilleres rett til å velge mellom heldekkende ansiktsbeskyttelse eller visir ved fylte 18 år, er dette en individuell beslutning for hver enkelt spiller å fatte. Det er med dette en identifiserer en liten del av teorien om gruppetenkning, som ikke nødvendigvis kan sammenlignes med dette fenomenet. Dermed vil det være formålstjenlig å se bort ifra målet om felles enighet og amerikansk politikk og benytte Irving Janis teori, som et verktøy i analyseringen av ishockeyspillernes refleksjoner. På denne måten kan enkelte av de åtte gruppetenkningssymptomene identifiseres i arbeidet med den fortolkende fenomenologiske analysen.

2.4.1 Maskuline normer

Et av gruppetenkningssymptomene om umoralskhet går, som nevnt ut på hvordan en gruppe danner en troverdighet om felleskapets moral og etikk (Janis, 1982). Lignende påvirkningsmønster finner en i en studie av amerikansk fotballspillere (Steinfeldt, Rutkowski, Orr, Steinfeldt, 2012). Igjennom en spørreundersøkelse tok den sistnevnte studien for seg 274 amerikansk fotballspilleres refleksjoner omkring relaterte spillsituasjoner. Fellesnevnerne i spillernes svaralternativer omhandlet atferds- og intensjonspåvirkende faktorer, som vinnerinstinkt, følelseskontroll, risikotaking, vold o.l. Hensikten var å undersøke deres hypotese om hvordan en mindre grad av moralsk atmosfære i et lag ble påvirket av trener og lagkamerater. De tok også for seg hypotesen om hvorvidt konformitet til tradisjonelle maskuline normer hadde innvirkning på

spillernes moralske atferd på banen (Steinfeldt m.fl., 2012). Formålstjenligheten ved å sammenligne denne studien med det sistnevnte gruppetenkningssymptomet er resultatet av studien, som bekrefter hypotesen forskerne hadde. Til tross for at forskerne i studien ikke har tatt høyde for gruppetenkningsteorien, er det interessant å bemerke likheter i påvirkningsmønsteret. Et eksempel, som kan relatere Steinfeldts m.fl. (2012) studie til denne studien, er hvordan risikotaking, i form av å risikere å skade en annen spiller til fordel for sitt eget lag. Med påvirkning fra trener og lagkamerater, og konformitet til maskuline normer, kjennetegnes frasen om «å være en mann,» der moralen om fair play kan settes til side i kampens hete. Til tross for at ishockeyfenomenet i denne studien ikke utspiller seg i kampens hete kan en tenke at valget mellom heldekkende ansiktsbeskyttelse og visir kan innebære et moralsk spørsmål. Dette innebærer hvorvidt en spillers avgjørelse baseres på påvirkningen fra en maskulin idrettskultur, som trosser fornuften i å sikre seg mot skader i ansiktet, eller om spilleren «fritt velger» selv.

2.4.2 Instrumentelle holdninger og subjektive normer

TPB identifiserer flere potensielle påvirkningselementer. Disse kan hver for seg og samlet, underbygge dannelsen av en intensjon til en handling. Dette bekreftes i en studie av in-line skatere og bruk av beskyttelse (Deroche, Stephan, Castanier, Brewer, Le Scanff, 2009). Gjennom en spørreundersøkelse på 181 voksne in-line skatere testet forskerne hypotesen om at holdninger, subjektive normer og oppfattet atferdskontroll er i nær relasjon med deres intensjon til bruken av beskyttelsesutstyr. Det var også tenkt at in-line skaternes bevissthet omkring sjansene for å skade seg, så vel som omfanget av skadene underbygget deres bruk av beskyttelsesutstyr. Resultatene bekreftet deler av hypotesene. For eksempel var instrumentelle holdninger og subjektive normer var signifikante påvirkningselementer, relatert til utstyrsbruk. Dette gikk ut på in-line skaternes holdninger om at det lønner seg å bruke beskyttelse. De subjektive normene gikk ut på oppfattelsen av at andre in-line skatere mener at de ikke skal unnlate å bruke beskyttelse. Disse til sammen utgjør en oppfatning om at bruken av beskyttelsesutstyr er relatert til noe positivt (Deroche m.fl., 2009).

Det er også interessant å bemerke studiens inkludering av Williams-Avery og MacKinnons (1996) undersøkelse, som tok for seg over to hundre deltakers erfaringer fra in-line skating. Spørreundersøkelsen skal ha identifisert, i tillegg til bevissthet

omkring skaderisiko og omfang, oppfattede barrierer så vel som fordeler av bruken av beskyttelsesutstyr. Formålstjenligheten ved å belyse begge disse studiene er hvordan de identifiserer påvirkningen av instrumentelle holdninger til utstyrsbruk, heller enn emosjonelle holdninger. Deroches m.fl. (2009) studie viser at bruken av beskyttelsesutstyr relateres i større grad av instrumentelle holdninger enn emosjonelle. Dette kan beskrives som en in-line skaters behov til å føle seg vel med bruken av utstyret. Williams-Avery og MacKinnons (1996) studie viser at den vanligste grunnen for å unnlate bruk av beskyttelsesutstyr var den instrumentelle holdningen om at utstyret var unødvendig.

Studien fra 2009 (Deroches m.fl.) bemerker også hvordan alder kan variere utfallet, basert på TPB. Dette poengteres i deres studie der voksne deltakere viste mindre grad av påvirkning fra subjektive normer enn holdningene deres omkring nytten av å bruke beskyttelsesbruk. En kan spekulere i om yngre deltakere i denne studien lettere ville la seg påvirke av subjektive normer. En slik betraktning kan til dels argumenteres for. Slik Lajunen og Räsänen (2004) viser til i sin studie av 965 skoleelever (12-19 år), om deres hjelmbruk på sykkel, som for øvrig også nevnes i Deroches m.fl. (2009) studie. Med en sammenligning av den nevnte Health Belief Model, TPB og den såkalte Locus of Control-modellen, som tar for seg troen på ytre og indre «locus control.» Den ytre delen innebærer et menneskes tro på at en eventuell ulykke skjer utenfor deres personlige kontroll, og vil derfor ikke kunne påvirkes av deres atferd. Den indre delen er det motsatte (Lajunen, Räsänen, 2004). Gjennom en mer omfattende spørreundersøkelse viser deres arbeid at subjektive normer påvirket syklistene mest, i forhold til deres hjelmbruk. Det er interessant å nevne en oppdagelse i inklusjonsprosessen av denne studien, som avdekket at kun 424 av 965 syklistene eide en hjelm (Lajunen, Räsänen, 2004).

2.5 Problemstilling

Med en gjennomgang av relevant litteratur har studien utarbeidet et teoretisk grunnlag. I forkant av studien har all tidligere kunnskap og erfaring vært med på å danne et perspektiv på hvordan dette prosjektet skal gjennomføres. Med et avgrenset utvalg av teori og innblikk i relaterte forskningsarbeid har denne studien kommet frem til hva som

skal undersøkes. Som nevnt innledningsvis, velger flertallet av mannlige ishockeyspillere å benytte seg av rettigheten til å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse. Basert på det teoretiske grunnlaget vil denne studien undersøke hvorvidt dette valget påvirkes av ulike sosiale gruppefenomener. Med en kvalitativ metode stilles følgende spørsmål:

Hvordan oppfatter ishockeyspillere valget mellom heldekkende ansiktsbeskyttelse og visir?

For å danne en mer fullstendig forståelse av hvordan disse ishockeyspillerne opplever, erfarer og oppfatter sin deltakelse i idretten påfølger et fåtall av underproblemstillinger. Det er hensiktsmessig å få et innblikk i hvordan ishockeyspillerne tenker på flere områder, da dette kan gi en bedre forståelse av deres beslutninger. Dette kan også gjøre det lettere å identifisere eventuelle sammenlignbarheter i teoriene:

Hvordan opplever ishockeyspillere å være en del av et lag?

Hva er ishockeyspilleres oppfatning av roller i laget?

Hvilket forhold har ishockeyspillere til sikkerhet og skaderisiko, spesielt med tanke på bruken av hjelm?

3. Metode

For at denne studien skal kunne svare på problemstillingen er det nødvendig å velge riktig fremgangsmåte. I dette kapittelet vil en presentasjon av metode legges frem. Studien tar utgangspunkt i en beslutning mange ishockeyspillere står overfor en gang i livet. Når så mange velger å ta samme beslutning til tross for valgfriheten og skaderisikoen er det interessant å forsøke å forstå hvordan spillere oppfatter dette valget. Det er med bakgrunn i dette at studien har siktet seg inn på en kvalitativ metode, der intervju vil fungere som et verktøy for datainnsamlingen. I forkant av studien ble flere typer kvalitative metoder overveid. En kunne ha benyttet observasjon og føring av refleksjoner i dagbøker, eller eventuelt fokusgrupper, der en intervjuer flere personer samtidig. Begrunnelsen for valget av intervju kommer av søken etter ærlige responser og muligheten til å analysere mye datamateriale. For eksempel ville dagbokrefleksjoner kunne resultere i slurve tilbakemeldinger. I henhold til teoriene som er presentert, ble også noen utfordringer forutsett ved bruk av fokusgrupper.

3.1 Bakgrunn for valg av metode

Innenfor forskningsmetodikk skiller en mellom kvalitativ og kvantitativ metode. Dette avhenger av forskningens utgangspunkt, og hva en søker etter. Kvantitative metoder tar utgangspunkt i tall og statistikk, der forskningen, som oftest foregår med en objektiv distanse fra deltakere. Kvalitative metoder skiller seg fra de kvantitative fordi hensikten som oftest er forståelse og fortolkning av sosiale fenomener. Med et mindre utvalg av informanter, bevisstgjør den kvalitative forskeren seg på nære relasjoner. Forskningsprosessen påvirkes ofte av en forforståelse til tema. Med et relativt større utvalg kan kvantitative forskningsdata bidra til å generere en aktuell statistisk fremstilling, basert på nøyaktighet og struktur. En typisk kvalitativ metode er mer fleksibel og sikter seg inn på enkeltindividers tanker og meninger. Til tross for at kvalitativ forskning ikke kan fremme et representativt utvalg, som kan generaliseres til resten av et samfunn, kan denne typen forskning avdekke uforutsette tanker og meninger. Resultatet er ofte data som strekker seg forbi forskerens forforståelse (Thagaard, 2013).

Denne studien benytter en kvalitativ forskningsmetode, der hensikten er å få nærmere innsikt i ishockeyspilleres tanker, erfaringer, oppfatninger og refleksjoner omkring sin sportslige hverdag igjennom intervjuer. Med et forsøk på å forstå hvordan en ishockeyspiller opplever å være en del av et lag, vil det være nytteverdi å få et innblikk i deres bevissthet omkring tema. Dette kan vekke tanker og refleksjoner, som kanskje ellers blir tatt for gitt.

Smith, Flowers og Larkin (2009) beskriver en metodisk tilnærming i kvalitativ forskning, som å utforske hvordan mennesker forstår og gir mening til sine opplevelser og erfaringer. I tillegg omhandler dette tanker og refleksjoner omkring handlinger og valg en gjør. Denne tilnærmingen er kalt fortolkende fenomenologisk analyse, og danner grunnlaget for metoden som er brukt i denne studien.

3.2 *Interpretative phenomenological analysis*

Fortolkende fenomenologisk analyse er en av flere kvalitative metoder. Med tittelen, som praktisk talt beskriver seg selv, omhandler dette kombinasjonen av metodens røtter fra Hermeneutikk og Fenomenologi. Idiografisk belysende, fortolker metoden fenomener med utgangspunkt i et fåtall av hendelser, eller erfaringer. Hensikten er dermed ikke nødvendigvis å generalisere data, men å gi mening til et fenomen (Smith m.fl. 2009). I denne måten å analysere på finner en det Smith (2004) omtaler som to-sidet hermeneutikk. Dette innebærer i første omgang informantens måte å oppfatte og forstå sin sosiale hverdag. For forskeren ligger utfordringen i å oppfatte og forstå hvordan informanten oppfatter og forstår det en er ute etter å få svar på. Dette kan virke komplisert, men er i grunn en meget interessant måte å fordype seg i enkeltpersoners oppfatning av sin livssituasjon. I dette tilfellet vil det være hensiktsmessig å søke forståelse for hvordan de seks ishockeyspillerne i utvalget oppfatter rettigheten de har, eller vil få tildelt av ishockeyforbundet, når de blir gammel nok. For de tre resterende informantene er det tenkt at en skal forstå deres forståelse og oppfatning av ishockeyspillere i samme alder. Trenernes oppfatning av å lede en gruppe kan fremme et perspektiv av hvordan et lag i disse aldersgruppene fungerer. Annen ledelse besitter et mer totalperspektiv av selve ishockeymiljøet. Til sammen kan denne forståelsen være behjelpelig i fortolkningen av spillernes ishockeyhverdag. For å gi en mer fullstendig

redegjørelse av denne studiens metodedesign vil delkapitlene nedenfor ta for seg ulike deler av struktur, oppbygning, feltarbeid og etterarbeid, i henhold til fortolkende fenomenologisk analyse.

3.3 Datainnsamling

Denne studien har tatt for seg et utvalg av ishockeyspillere, trenere og andre som er viktig for å belyse problemstillingen. Avtaler ble inngått som følge av dialog via e-post, der de fleste samtykket til et personlig møte. Alle deltakere fikk utdelt et informasjonsskriv i forkant av de avtalte intervjuene. Informasjonsskrivet inneholder informasjon om prosjektet og informert samtykke. Med dette ble alle deltakere gjort kjent med hva det innebar å delta, og at de kunne trekke seg fra prosjektet uten noen konsekvenser (Thagaard, 2013; Fossheim v/ NESH³, 2009). Informert samtykke ble igjen kontrollert før intervjuene ble satt i gang. For å sikre effektivitet, samt se til at informantene fikk en best mulig opplevelse av deres bidrag til prosjektet, sa jeg meg villig til å avtale møtested på deres premisser.

Mellom det Thagaard (2013) beskriver, som et lite strukturert intervju og et strukturert intervju, har denne kvalitative studien tatt utgangspunkt i det en kan anse som en balanse mellom de sistnevnte. Et lite strukturert intervju vil bære preg av en mindre konvensjonell forsker, som kan utforme intervjuet på en slik måte at informanten inviteres til å tilføye uoppdagede temaer. Et slikt intervju kan ligne en saklig, men uanstrengt dialog. Motsetningen er det strukturerte intervjuet, der en godt forberedt forsker utformer intervjuet etter grundig forarbeid og forforståelse. Her vil temaer og spørsmål følge en fast rekkefølge. Med et slikt intervju kan dataene lettere sammenlignes med andre intervjuer til samme prosjekt (Thagaard, 2013). Om en benytter deler av virkemidlene fra hver av disse strukturene, kan en utforme et delvis strukturert intervju. Dette innebærer at forskeren benytter sitt forarbeid og forforståelse i utarbeidelsen av ulike temaer, som er formålstjenlige å gjennomgå. Allikevel vil ikke en bestemt rekkefølge være nødvendig, så sant intervjuer ser til at alle temaer blir tatt opp. Også her kan uoppdagede temaer tilføyes av informanten (Thagaard, 2009). Et slikt utformet intervju er det mest anvendte i fortolkende fenomenologisk analyse, og

³ NESH: De nasjonale forskningsetiske komiteene

benyttes derfor også i denne studien. Hensikten er å fremprovosere hver informants egen historie ut ifra deres livssituasjon, som er av relevans for temaene (Smith m.fl. 2009).

3.4 Utvalg

3.4.1 Ishockeyspillere

Informanter til denne studien er valgt ut, i henhold til et fåtall ulike inklusjonskriterier. Et av disse kriteriene er alder. Da hensikten med en fortolkende fenomenologisk analyse er å utforske tanker og refleksjoner, vil det være nyttig å se til at informantene tar del i den aktuelle livssituasjonen innenfor idretten. Her kategoriseres derfor informanter inn i to aldersgrupper: *under 18 år* og *over 18 år*. Flertallet av informanter i studien er dermed på to ulike stadier i denne situasjonsbestemte opplevelsen. Med dette kan spillerne relatere seg til studiens tema, da det i nærmeste fremtid *skal*, eller tidligere *har* vedrørt dem selv.

Av de intervjuede ishockeyspillerne er to under 18 år og nærmer seg dermed aldersgruppen som tildeles en ny rettighet. Fire av de resterende spillerne er over 18 år, men allikevel nærme den gjeldende aldersgruppen. Av alle spillerne representerer disse tre ulike ishockeyklubber i Norge.

3.4.2 Trenere og annen ledelse

Studiens hovedformål er, som kjent, å komme litt nærmere et utvalg ishockeyspilleres hverdag. Med utgangspunkt i en aldersbestemt beslutning er det hensiktsmessig å vektlegge ulike identiteter, som kan inneha en viss grad av påvirkningsevne. Også fordelen ved å betrakte og reflektere over temaet fra andre perspektiv kan være behjelpelig i den påfølgende fortolkning- og forståelsesprosessen. Det er med denne evalueringen studien har inkludert intervjuer med to trenere og en informant fra annen ledelse i norsk ishockey. Trenerne representerer hvert sitt aldersnivå, der en trener ishockeyspillere under 18 år og den andre med spillere over 18 år. Informanten fra annen ledelse representerer et overordnet organisatorisk ansvar, som er ment å integrere i temaer omkring reglement, sikkerhet og kultur.

Til sammen utgjør dette utvalget ni informanter. Ishockeyspillerne tildeles en hovedrolle og trenerne en birolle. Informanten fra annen ledelse er, som nevnt, ment som et tilskudd til studiens temaer omkring reglement, sikkerhet og kultur. Hensikten er å benytte intervjuobjektets faglige kompetanse og organisatoriske overblikk over idretten. Det kan fungere som et bindeledd mellom ishockeyspillernes- og trenernes refleksjoner. På denne måten kan dette intervjuet fungere som et verktøy for å forstå hvordan ishockeyspillerne gir mening til studiens tema, og for å få et innblikk i norsk ishockeykultur.

3.5 Etikk

I arbeid med forskning møter en flere ulike etiske utfordringer og prinsipper, som tildeles en sentral rolle gjennom hele prosessen. Til tross for at deler av prinsipiell etikk er gjeldene for all vitenskapelig virksomhet så møter en allikevel ulike utfordringer basert på valg av metode. Plagiering er en av disse. Thagaard (2009) og NESH vektlegger prinsippet om å hensette seg under andres arbeid. Dette innebærer å ikke utgi andres tekster, sitater, ideer, publikasjoner o.l., som sitt eget. Alle kilder skal derfor henvises til på korrekt måte, avhengig av hvilken mal en følger. På denne måten tydeliggjør en sin ydmykhet i bruken av andres arbeid i sitt eget (Thagaard, 2009).

For denne kvalitative studien vil det være hensiktsmessig å påpeke etiske utfordringer omkring innsamling av data ved bruk av intervju. Med en slik metode finner en etiske prinsipper som en må ta stilling til, da feltarbeidet foregår i nær relasjon med forskningsdeltakere (Thagaard, 2009). I et eksempelvis kvantitativt forskningsarbeid, der deltakere og forskere ikke nødvendigvis trenger å utøve noen nær grad av interaksjon, vil det heller ikke være nødvendig å innhente personopplysninger. Et slikt prosjekt kan for eksempel, innhente data via større spørreundersøkelser, der eventuelle alternativer kan være anonymitet med tilleggsopplysninger om alder og kjønn (Thagaard, 2009). Til denne studien, der datainnsamlingen foregår med intervjuer, vil ulike opplysninger om intervjuobjektene anses som identifiserbare, og må derfor behandles korrekt. I dette tilfellet kan slike opplysninger være intervjuobjektets navn, ishockeyklubb, yrkesrolle e.l. Som forsker skal en trå varsomt for å se til at ingen etiske prinsipper nedprioriteres. Men det er allikevel ikke bare ens respekt for andres identitet

som skal sikre et etisk korrekt utført forskningsprosjekt. Dette er også lovpålagt i personopplysningsloven, som fastsetter at denne studien er meldepliktig. (Personopplysningsloven, 2000). Vedlegg av at prosjektet er meldt inn til NSD (Norges samfunnsvitenskapelige datatjeneste) finnes bak i oppgaven (Vedlegg nr. 1).

3.6 Intervjuobjekter

Ni intervjuobjekter ble delt inn i fire ulike kategorier. Målet var å innhente informasjon fra hver av de med ulike utgangspunkt. Hver deltaker i de ulike kategoriene har sin egen erfaring, oppfatning og synsvinkel på selve temaet i studien, påvirket av sin nåværende rolle eller stilling i idretten. Bakgrunnen for denne strategiske inndelingen var å påse at studien får en fordypning i hver av deltakerne, der ishockeyspillerne legges mest vekt på. Dette skal kunne gi en beretning av temaets flere aspekter. Spillerne under 18 år kan tilby studien sine refleksjoner omkring sin situasjon i idretten før selve valgfriheten om beskyttelsesutstyret tildeles. Spillerne over 18 år har allerede vært igjennom overgangen fra 17- til 18 år, og kan dermed reflektere over hvordan de opplevde dette, så vel som hvordan de oppfatter sin nåværende situasjon. Med sin birolle kan trenerne tilby studien sine opplevelser, erfaringer og oppfatninger av å være det man kaller, «flua på veggen.» Fra deres perspektiv ønsker studien å tilegne eventuell nødvendig kunnskap, som kan være behjelpelig for forståelsen av ishockeykulturen. Det samme gjelder det siste tilskuddet i datainnsamlingen. Annen ledelse kan tilby studien et innblikk i hockey-Norges overblikk av organisering, reglement og kultur.

3.7 Intervjuguide

Av fire inndelte kategorier ble fire ulike intervjuguider utarbeidet. Hver intervjuguide tar utgangspunkt i intervjuobjektet, som hovedperson. Dette innebærer at temaer og spørsmål formuleres slik at svarene baseres på intervjuobjektets livssituasjon, avgrenset i idretten. For å få til dette, ble det som nevnt benyttet et delvis strukturert intervjudesign (Vedlegg nr.2 bak i oppgaven).

3.7.1 Ishockeyspillere

Slik underproblemstillingene rettes inn mot spillernes oppfatninger og andre ulike forhold gjenspeiler oppbygningen av intervjuguiden. Dette er for å danne en forståelse av hvordan en oppfatter å være en del av et lag, hvilke roller som utvikles i laget og en spillers forhold til skader og sikkerhet. Med denne rekkefølgen av disse temaene kan få et innblikk i hvordan spillerne tenker og oppfatter seg selv og sin idrett, før en går inn på studiens hovedtema.

3.7.2 Trenerne

Det er med en forforståelse at en kan anta at ishockeytrenerne har en viss grad av innflytelse hos sine spillere, både som et lag og ved hver enkelt spiller. Det anses derfor interessant å få et innblikk i hvordan trenerne forholder seg til lignende elementer i deres livssituasjon, basert på idretten. Intervjuguiden er utarbeidet med et innledende innsyn i deres karriere, som trenerne. Videre har tanken vært å forstå trenernes erfaringer, opplevelser og oppfatninger av ishockey, med lignende temaer om roller, lagidrett, regler og sikkerhet. Trenerens forhold til de sistnevnte er ment å innlede hovedtemaet omkring problemstillingen, slik som med spillerne.

Av de to utvalgte trenerne, som hver representerer en av de kategoriserte aldergruppene, søker studien å forstå hva for en påvirkningsevne en ishockeytrener kan besitte ovenfor sitt lag, og sine spillere. Det er også interessant å få et innblikk i hvilke refleksjoner to trenerne gjør seg omkring sin idrett og hvordan dette gjenspeiler hvordan en oppfatter kulturen i ishockey.

3.8 Pilotintervju

Underveis i utarbeidelsen av intervjuguiden ble det gjennomført et pilotintervju med en ishockeyspiller i aldersgruppen, over 18 år. Som en måte å forberede seg til selve feltarbeidet hadde pilotintervjuet flere hensikter. Som intervjuer ønsker en å opptre seriøst og saklig. Det kan dermed være formålstjenlig å innøve en trygghet, slik at de virkelige intervjuene blir lettere å gjennomføre. Intervjuet ble tatt opp og deretter analysert for å evaluere dialogen mellom intervjuer og intervjuobjekt, rekkefølgen på

temaene, spørsmålsformulering og til sist, hvordan svarene til intervjuobjektet ble tatt imot og fulgt opp.

Pilotintervjuet fungerte etter planen og ble brukt til å forbedre og øke kvaliteten på intervjuguidene. Som intervjuer ble dette en måte å bli mer bevisst på hvordan en forholder seg til intervjuobjektet underveis i intervjuet. Dette innebærer hvordan en eksempelvis skal vite når det passer seg å avbryte eller lede intervjuobjektet i riktig retning, i henhold til relevansen av svarene. Utfordringen kan være at en forstyrrer intervjuobjektet, slik at det resterende svaret blir glemt og at en «mister tråden.» Det ble derfor viktig å se til at en noterer underveis i intervjuet, eller sørge for at en ikke mister oversikten over intervjuguiden. En kan med dette ta opp igjen «tråden,» når det skulle passe seg og forsøke å hjelpe intervjuobjektet inn på rett spor.

3.9 Rollen som intervjuer

I forkant av feltarbeidet har rollen som intervjuer blitt evaluert en rekke ganger. Det har blant annet blitt overveid hvorvidt ens sosiale og idrettslige bakgrunn som intervjuer kan påvirke intervjuene. Thagaard (2009) redegjør for betydningen av intervjuerens framtoning overfor intervjuobjektet, der kjønn, alder og sosial bakgrunn kan skape utfordringer for hvilken tillit og troverdighet intervjuobjektet tilegner seg intervjuer. En kan med dette anta at intervjuer deler flere signifikante likheter med de seks ishockeyspillerne, og dermed øker sjansene for at responsen fra hvert av disse intervjuobjektene er åpne og ærlige. Som eksempler var intervjuer en mann i tilnærmet lik aldersgruppe som spillerne og aktiv ishockeyspiller. En kan allikevel stille seg kritisk til antakelsen om at dette er positivt og stille spørsmål om hvorvidt dette kan ha en negativ effekt. Thagaard (2009) fastsetter målet om at intervjupersonen ikke skal påvirkes av en oppfatning av forskers verdier eller synspunkter, da dette kan påvirke svarene. Hun (Thagaard, 2009) presiserer viktigheten av å reflektere rundt ens rolle som intervjuer, og hvordan det kan ha innvirkning på intervjuet. Disse refleksjonene ble betydelig vektlagt i forkant av intervjuene med ishockeyspillerne. Intensjonen var å fremstille rollen som intervjuer, som tilnærmet lik nøytral, der spørsmålsformuleringer bar preg av det Smith m.fl. (2009) beskriver som beskrivende, forklarende, kontrastbasert, evaluerende, sirkulære og komparative. Fordelen med slike åpne

spørsmålsformuleringer er at intervjuobjektet ikke ledes i noen manipulativ retning av hvilken respons som skal avgis. Dette ble ansett som avgjørende for å kvalitetssikre disse seks intervjuene. Bruken av et slikt virkemiddel kan også få frem tanker og meninger som ikke blir forutsett.

I forberedelsesfasen før intervjuene med trenere og informanten fra annen ledelse var det hensiktsmessig å omstille seg fra intervjuene med ishockeyspillerne, og nok en gang, gjøre seg bevisst på intervjurollen. Til tross for at intervjuene omhandler samme tema, påvirker disse aktørenes alder og roller i idretten den relasjonen som skapes mellom intervjuer og intervjuobjekt (Thagaard, 2009). Ishockeyspillerne er fire forskjellige personer, som sammen deler mange like egenskaper og likheter i sosial og idrettslig bakgrunn. Til felles med disse har som nevnt, intervjuer samme idrettslige bakgrunn. En kan spekulere i om hvorvidt dette påvirker svarene til intervjuobjektene, men som Thagaard (2009) konkluderer, finnes det dessverre ingen bekreftende løsning på dette. Det er heller opp til intervjuer å skape en god relasjon med intervjuobjektene.

Som intervjuer i møte med trenere og annen ledelse var intensjonen å tre inn i en mer formell rolle. Dette var basert på en forforståelse av at intervjuobjektene rolle i idretten påvirket deres autoritet. Det antas at trenernes alder også påvirket forskjeller i formaliteten under intervjuene, da dette omhandlet en trener i 20-årene og en i 40-årene. Den eldste treneren og informanten fra annen ledelse kan antas å ha erfaring fra tidligere intervjuer. Dette ble tatt i betraktning i forkant av intervjuet, der en mer saklig og kompetent framtoning skulle sette preg på intervjurollen. Forskjellen fra intervjuene med spillerne var hvordan en forholdt seg mer formell under møtet. Hensikten var å gi uttrykk for at forskningsprosjektet er en seriøs og viktig prosess, slik at informantene tar intervjuet på alvor. Dette skilte seg fra noen litt mindre formelle intervjuer med spillerne, da en antar at en mer løssluppen samtale er lettere å forholde seg til for yngre personer.

3.10 Analyse

Etter hvert intervju ble korte kommentarer notert for å se til at eventuelt viktig tilleggsinformasjon omkring hele seansen ikke blir oversett. Relasjonen mellom

intervjuer og intervjuobjekt, så vel som dybden i responsen var tilbakevendende refleksjoner. Disse notatene var til stor hjelp under flere ledd i analysen. Utformingen er utarbeidet etter det som anses som formålstjenlig for denne studien, med utgangspunkt i Smith m.fl. (2009) fremstilling av fortolkende fenomenologisk analyse. Med dette til grunn påfølger tre analytiske seksjoner etter intervju og transkribering; notater, temaer og identifisering av et begreps- og teorimønster.

3.10.1 Notater, temaer og mønster

Etter å ha transkribert intervjuene sitter en igjen med store mengder ordrett fremstilt tekst. Inkonsekvent kan en utarbeide oppsummerende sammendrag, som en simpel måte å identifisere hovedtrekkene i intervjuobjektens respons. Problemet med en slik snarvei er hvordan en kan komme til å mistolke ut ifra sin egen forforståelse, og faren for å overse flere viktige elementer. Det er derfor avgjørende at en velger en mer dyptgripende tilnærming, som bemerker selv den minste detalj. Smith m.fl. (2009) begrunner hensikten med å gjøre seg notater av transkriberingen, som en måte å identifisere intervjuobjektets tankesett i henhold til et emne eller en gitt situasjon. På denne måten vil en kunne fortolke hvordan hvert enkelt intervjuobjekt forholder seg til temaet, ikke bare ut ifra hva de svarer, men for eksempel, hvordan en ordlegger seg. Det skal understrekes at en som forsker ikke kan tre inn i det Thagaard (2009) beskriver som intervjuobjektets innenfra-perspektiv. En faglig kompetent forsker vil derfor kunne fortolke intervjuobjektens forståelse av sin situasjon, men kun fra et ytre perspektiv.

I en utvidet marg ble det utarbeidet et kommentarfelt i transkriberingene. Herfra ble ord, setninger eller hele avsnitt bemerket, og deretter tilknyttet en kommentar. Smith m.fl. (2009) påpeker formålstjenligheten av noteringen, da en lettere kan fortolke seg frem til hvordan og hvorfor et intervjuobjekt oppgir seg mening og fornuft av en gitt situasjon, med et fenomenologisk fokus. Med et slikt verktøy til transkriberingene, kom en et steg nærmere fortolkningen, som gjorde det lettere å konsentrere analysen inn i neste seksjon.

Med kommentarer til transkriberingene står en overfor et mer oversiktlig perspektiv av hva informantene formidler. I kommentarene kan en trekke ut begreper og identifiserende stikkord, som kan utarbeides til kategoriske temaer. Dette er neste seksjon av analysen, som innebærer å utforme temaer til identifisering av informantens

sammensetning av meninger. For å gi et eksempel på dette kan en transkribering av et intervju med en av ishockeyspillerne identifisere begreper, som tilhørighet, i samtale om lag og lagkamerater. For at temaene skal ha noen funksjon i analysen er det hensiktsmessig å gå videre til neste seksjon om å finne et mønster. Dette går ut på å utarbeide en oversikt over bemerkelsesverdige temaer, og undersøke hvorvidt disse kan relateres til hverandre og dermed danne et mønster. Til sammen vil dette arbeidet kunne fungere som grunnlaget for utarbeidelsen av teori til studien. Ifølge Smith (2011) krever en god fortolkende fenomenologisk analyse at en, som forsker inkluderer både overlapping og unike tilfeller. Dette innebærer hvordan analysens tema- og mønsteridentifisering kan gi forskeren oversikt over likheter i informantenes respons, så vel som enkeltstående unikheter. For å få til dette kreves detaljerte analyser av hver enkelt transkribering, som igjen påpeker den fortolkende fenomenologiske analysens krav til få deltakere i forskningsarbeidet (Smith m.fl., 2009; Smith, 2011).

3.11 Metodiske utfordringer

Med metoden som er brukt i denne studien kan en støte på flere utfordringer underveis i arbeidet. Enkelte av utfordringene som kunne ha medført konsekvenser dersom arbeidet ikke ble utført på skikkelig måte er nevnt tidligere i flere av delkapitlene om metode. Dette er for eksempel utfordringen med å omstille seg selv, som intervjuer, da en går fra å intervju yngre personer med mindre krav til formalitet, til eldre personer. De eldre personene kan ha erfaring fra intervjuer tidligere, som stiller krav til intervjuer om å gi uttrykk for sin kompetanse og seriøsitet. En tenkt konsekvens, dersom et av disse intervjuene ikke skulle gå etter planen kan være at informanten tar intervjuet mindre på alvor, og responderer med påvirkning av dette.

For å rette oppmerksomheten mot metoden som ble brukt i denne studien, fortolkende fenomenologisk analyse, så bød dette på enkelte spesifikke utfordringer, som kunne vært gjennomført bedre. I henhold til fortolkende fenomenologisk analyse og den to-sidete hermeneutiske fortolkningsprosessen kunne en gått grundigere til verks. Ved å rette oppmerksomheten nærmere inn på selve informantens forståelse av seg selv, kan en utarbeide en mer kvalitativ analyse. Dette kan for eksempel omhandle hvordan en legger vekt på ordvalg, setningsformuleringer og eventuelt kroppsspråk og tonefall.

Allikevel ble dette begrenset, da mindre erfaring med kvalitativt forskningsarbeid setter grenser for ens faglige kompetanse til å vurdere andres atferd og talemåte. Det er, ifølge Smith (2004) sikrere å analysere etter evne, enn å begi seg ut på en over-fortolkning, som kan gå utover kvaliteten av ens forskningsarbeid. Smith (2004) oppfordrer også forskere til å tørre å utarbeide sine egne fortolkende fenomenologiske analyser, der selve metodeoppskriften fungerer som retningslinjer. Smith (2004) begrunner denne kvalitative friheten med argumentet om at en ikke kan utføre et godt kvalitativt arbeid, ved å følge en kokebok. Det er med dette en anser at analyseprosessen kunne vært gjennomført med et nærmere hensyn til detaljer. Allikevel anses måten analysen ble gjennomført på som produktiv. All datamaterialet som omhandlet spillernes oppfatning av miljøet, kulturen og laget fungerte, som en alternativ måte å fortolke deres sammenfatning av meninger og forståelse.

Det er også hensiktsmessig å nevne hvordan fortolkende fenomenologisk analyse oppfordrer å la informanter lese over transkriberingene, og eventuelt fjerne eller tilføye elementer av relevans til studien (Smith, 2009). Til tross for at alle informanter ble informert om dette, både i et informasjonsskriv og muntlig under intervjuene, var det ingen som meldte sin interesse for dette. Dette var ingen umiddelbar utfordring for studien, men heller en mindre sjanse til å innhente eventuelle formålstjenlige data i etterkant av feltarbeidet. En gjør seg oppmerksom på at dette tydeligere gjøres kjent for informantene, dersom flere forskningsarbeid skal benytte samme metode, ved en senere anledning.

3.11.1 Reliabilitet og validitet

I kvalitative studier stilles det krav til forskeren og evnen til å behandle data ut ifra informantenes forståelse. Forskeren skal basere fortolkningen på et teoretisk grunnlag, der forskerens forforståelse skal avdekkes, men i aller minste grad påvirke resultatene. For at en leser av denne studien skal kunne få bekreftet at denne prosessen er troverdig, er det nødvendig at en tar stilling til reliabilitet og validitet (Thagaard, 2009). I kvalitativ forskning kan det være vanskelig å fremme et troverdig arbeid gjennom å replisere studien, som en måte å bekrefte at samme resultat vil bli oppnådd. Dette ville fungert bedre i et forskningsarbeid, som søker generaliserbarhet, og omtales som ekstern reliabilitet (Thagaard, 2009). Til denne studien vil intern reliabilitet fungere som en måte å styrke forskningsarbeidets troverdighet. Dette innebærer hvordan en gjør rede

for forskningsprosessen, med en såkalt, gjennomiktig presentasjon. På denne måten vil leseren kunne følge presentasjonen av forskningsprosessen, der fremgangsmåter og analyse blir detaljert fremstilt (Thagaard, 2009). Troverdigheten til denne studien kan dermed vurderes ut ifra teori, metode og resultater, sammenlignet med hvordan arbeidet er gjennomført.

Validitet er også en faktor, som kan avgjøre troverdigheten av et kvalitativt forskningsarbeid. Dette går ut på hvordan dataene i studien er tolket. Også her, kan en skille mellom intern og ekstern validitet. Intern validitet går ut på beskrivelsen av fortolkninger i en studie og hvordan disse vurderes i sammenheng med dataene. Ekstern validitet er hvordan en fortolker og forstår en studie, og dens overførbarhet kan sammenlignes med andre studier (Thagaard, 2009). Dette kan eksemplifiseres med hvordan denne studiens fortolkninger av data knyttes opp mot det teoretiske grunnlaget, og sammenlignes med andre relevante studiers lignende resultater.

4. Resultater og diskusjon

Etter en omfattende prosess med intervjuer av ishockeyspillere, trenere og annen ledelse har en stor mengde datamateriale blitt transkribert og analysert. Til sammen tilsvarer transkriberingene cirka femti A4 sider av litt over seks timer lydopptak. I analysen ble syv hovedtemaer identifisert. Som en presentasjon av resultatene av denne studiens feltarbeid vil de syv hovedtemaene fremlegges nedenfor, med innslag av sitater fra informantene. I arbeidet med analysen fungerte identifiseringen av hovedtemaene, som et verktøy i et utvidet litteratursøk, der det teoretiske perspektivet i denne studien ble utarbeidet. Innslag av teori vil følge hovedtemaene i presentasjonen.

Resultatene blir presentert i en ordnet rekkefølge, som er utarbeidet etter studiens teoretiske grunnlag. Dette innebærer hvordan TPB, gruppetenkning og konformitet, alle tar for seg innvirkninger av gruppepsykologiske fenomener. Derfor er det nødvendig med et innblikk i deres forhold til laget, og deres oppfatning av å praktisere denne idretten. Dermed kan en oppnå forståelse av hvordan disse ishockey spillerne oppfatter valget mellom heldekkende ansiktsbeskyttelse og visir.

4.1 *Tilhørighet i hierarkiet*

«Den far som vil at sønnen skal ha respekt for ham og hans avgjørelser, må selv ha stor respekt for sin sønn (Locke, u.å.)»

I samtale med hver av ishockey spillerne omhandlet de innledende spørsmålene i intervjuet, spillernes opplevelse av å være en del av et ishockeylag. Bakgrunnen for dette temaet er formålstjenligheten av å sette seg inn i en spillers refleksjoner og tanker omkring oppfatningen av hva et lag er, og hvilke erfaringer en tilegner seg.

Flertallet av spillerne uttrykker en oppfattelse om at et ishockeylag utvikler seg til et uskrevet hierarki. I en gruppe, bestående av gruppe medlemmer med en felles interesse for ishockey, uttrykkes en oppfatning av hvordan alder, ferdighetsnivå og ens tid som

medlem kan påvirke dannelsen av uskrevne rangeringer. Ishockeyspiller 1 bemerket seg med redegjørelsen av hvordan det oppleves å være en del av et lag, der faktorer som yngre alder og liten tid som gruppemedlem har innflytelse på ens plass blant de andre på laget. Spillerens ferdighetsnivå åpner for muligheten til å spille med klubbens A-lag, der flertallet er eldre:

Det er tøft selvfølgelig, i hvert fall når du er yngst. For da har du visse regler du skal følge. Stille seg sist i køen, saft etter trening, kaffe før kamper. Så det er litt sånne normer og regler som man må kunne. Du kan ikke gjøre hva du vil. Du skal ha respekt for de som eldre på laget. Og da får man også respekt tilbake. Gjør man ikke dette, da får man høre det (**Ishockeyspiller 1**).

Med denne oppfatningen understrekes spillerens situasjon, der hans deltakelse på klubbens A-lag kan påvirke forholdet til de andre spillerne. Dette tolkes som en følelse av distanse før en eventuell fast plass tildeles. I spillerens refleksjoner omkring hans opprinnelige lag, fremstilles en litt annen oppfatning, som kan sammenlignes med ishockeyspiller 2 sin redegjørelse. Denne spilleren uttrykker en oppfatning av sterk tilhørighet, der lagets samhold er et resultat av mange år sammen:

Det er på en måte som å være en del av en familie. Vi henger med hverandre på fritida og garderobekulturen er ganske bra. Hockey er på en måte et lite miljø, du kjenner alle lag og hvem som spiller på de forskjellige laga. Man spiller som regel med de samme folka fra du var mindre (**Ishockeyspiller 2**).

Disse spillerne spiller for ulike klubber og har hver sine ulike opplevelser og erfaringer i sine situasjoner i ishockeylaget. Med ishockeyspiller 2 sin oppfatning av et godt samhold, tilføyes bemerkelsesverdig også en bevissthet omkring et underliggende hierarki. Dette uttrykkes med følgende utsagn: «Har du spilt lengst i klubben, da får man respekt (**Ishockeyspiller 2**).»

Alle spillerne uttrykker en oppfatning av tilhørighet til laget og andre gruppemedlemmer. Flertallet av spillerne understreker gleden av «garderobekulturen» (**f.eks. ishockeyspiller 4**) Det er allikevel interessant å påpeke hvordan spillerne

samtidig uttrykker uskrevne elementer i gruppesystemet, som kjennetegner hierarki og rangering. Spillerne uttrykker en oppfattelse av tilhørighet til hierarkiet.

4.2 Lagidrett og sosial kompetanse

«Det viktigste i kommunikasjon er å høre det som ikke sies (Drucker, u.å.).»

En kan konstatere at ishockeyspillerne er reflekterte omkring sin situasjon i idretten, og lite tyder på misnøye av å være en del av en lagidrett. Hvorvidt alle sannheter kommer frem i intervjuene er uvisst, men en kan allikevel ta stilling til de uttalelsene som er lagt frem. Videre innledningsvis i intervjuene har en delvis strukturert tilnærming åpnet for spillernes egne innspill. En av spillerne beskrev et bemerkelsesverdig perspektiv på hva deltakelse i lagidrett kan ha av innflytelse på ens utvikling av sosial kompetanse:

(...) Du lærer deg å oppføre deg blant andre mennesker, og du har hele tiden noen å forholde deg til. Jeg føler at lagidrett har en positiv virkning på det sosiale livet mitt også. Jeg har lett for å få venner **(Ishockeyspiller 5)**.

Dette innspillet står alene blant de andre intervjuene i refleksjoner omkring spillernes opplevelse av å være en del av et ishockeylag. Flertallet nevner verdien av et godt kameratskap og gleden av å dele en interesse med andre. Til tross for at de representerer ulike klubber, kan en finne likheter i vektlegging av verdier i lagidrett, da en av trenerne utdyper formålstjenligheten i utvikling av sosial kompetanse:

Det som kanskje gir meg like mye er å møte en av gutta på gata noen år etterpå, der de forteller at de lærte mye om disiplin, det sosiale og det å akseptere folk. Så det er noe som fasinere meg litt. For det å drive med lagidrett, da blir man sosialt ganske klok. Du lærer å håndtere forskjellig type mennesker. Ishockeykulturen er veldig ærlig. Du får høre det **(Trener 2)**.

4.3 Ledere, grupped medlemmer og andre roller

«Det at folk er forskjellige, er et sosialt krydder (Skjerven, u.å.)»

I lagidrett er det vanlig at hvert lag har ulike offisielle roller. I ishockey utnevnes som regel tre lederroller blant spillerne. Av de tre skal én være kaptein og to andre assisterende kapteiner. Disse rollene er i hovedsak ment til å fungere som representanter for hvert av lagene i kampsammenhenger. Dette innebærer en form for autoritet til å samtale med hoveddommer ved en eventuell uenighet i en dommeravgjørelse e.l. (IIHF, 2014).

Med ishockeyforbundets bestemmelser om hvilken rolle en kaptein har for et lag gjelder merkbart for kampreglementet. Med dette til grunn kan en anta at kapteinens rolle i laget, ved andre sammenhenger, som på treninger eller i garderoben ikke reguleres av øvrige aktører i norsk hockey, men heller som en intern enstemmighet hos hvert enkelt lag. Av spillernes beskrivelser av deres oppfatning av hvordan lederrollene i laget fungerer, ble flere interessante innvendinger notert. En av spillerne, som selv er kaptein, uttrykker et tilpasningssystem av uskrevne regler:

Nei det er ikke klare regler. Jeg tror de vet hvordan det er. Det jeg har fått inntrykk av er at de forstår når det er alvor. Jeg synes ikke at jeg skal behøve å si at «nå må dere høre (...)» **(Ishockeyspiller 6)**.

En studie av mannlige ishockeykapteiner på universitetsnivå i Canada foretok en kvalitativ undersøkelse av deres oppfatning omkring lederskapsatferd (Dupuis, Bloom, Loughead, 2006). De understreker formålstjenligheten av deres og lignende studier, med bemerkelsen om at en ishockeykapteins ansvar i laget, utenom kamper, ikke nødvendigvis er fastsatt etter retningslinjer e.l. Spillerne i denne studiens videre oppfatninger kan tolkes som et lederskapsforhold, der sosial utvikling og tilpasning foregår hos begge parter av lederrollene og resten av laget. Flere av spillerne uttrykker en bevisst oppfatning av hvordan dette forholdet utspiller seg, på bakgrunn av deres egne erfaringer:

Han skal være en leder og kanskje også være en rollefigur for de yngre spillerne. De vil kanskje se hvordan kapteinen oppfører seg. Hvordan han styrer

oppvarming og ser om alle har kommet tidsnok. En god kaptein er veldig positivt for et lag **(Ishockeyspiller 3)**.

Slik den sistnevnte studien av Dupuis m.fl. (2006) understreker viktigheten av et godt forhold mellom kaptein og spiller, som et essensielt element i lederrollens påvirkningsevne, uttrykkes også igjennom en av spillerne i denne studien. Det er også interessant å bemerke spillernes vektlegging av hvordan kapteinens erfaring påvirker hans autoritet:

Ikke noe mer makt enn oss andre, men kanskje litt mer respekt. I hvert fall hvis det er en bra kaptein. Er det snakk om en dårlig kaptein, så er det lettere å ikke gidde å gjøre som han sier. På (...) var det et veldig bra forhold der også. Kapteinen der var veldig flink, for han var et år eldre enn meg. Litt mer erfaring. Han var det egentlig bare å høre på for han hadde vært igjennom det vi skulle igjennom **(Ishockeyspiller 1)**.

Et lag bestående av om lag 20-30 spillere kan anses som en relativt stor gruppe. I gruppen kan en identifisere offisielle roller, slik som flere av spillerne har gitt uttrykk for. Men det interessante er de ulike rollene, som utvikler seg blant alle gruppemedlemmene i laget, men uten noen form for offisiell utnevnelse. Janis (1982) har, som nevnt i teorikapittelet, identifisert et lignende eksempel på en slik rolle, kalt «tankevaktene,» da han listet opp det åttende symptomet om gruppepress. Flere av spillerne gir uttrykk for at utviklingen av uoffisielle roller i laget er positivt for gruppens sosiale kohesjon:

Men du har allikevel de som tar rollen som ledere i laget, men som ikke nødvendigvis har blitt valgt ut som kapteiner. De er jo viktige. De er pådragsytere for at det skal være harmoni i laget, struktur og sånne ting **(Ishockeyspiller 3)**.

En tolkning av spillernes oppfatninger omkring gruppens offisielle og uoffisielle roller kan fremme en antydning til hvordan lederrollene påvirker de andre gruppemedlemmene, og på hvilken måte. Kanskje kan det hos enkelte lag finnes skiller mellom kapteinen og de andre uoffisielle rollenes innflytelse på lagkamerater? Cotterils

(2013) overveielser av teori og praksis omkring søken etter en effektiv gruppedynamikk, som forbedrer prestasjoner, gir tyngde til disse spillernes oppfatninger. Med en hensiktsmessig fordypning i en gruppes miljø, kommunikasjon og rolleklarhet, tar Cotteril (2013) høyde for ishockey spiller 3 sin oppfatning av de såkalte, «pådragsyterne.» Med en identifisering av ulike uoffisielle roller, skiller Cotteril (2013) mellom en kapteins *oppgave-relaterte rolle* og en eksempelvis uoffisiell rolle, som «komikerens» *sosial-relaterte*. Dette kan beskrives, som hvordan kapteinen kan påvirke laget til f.eks. økt innsatsvilje, mens en eksempelvis «komiker» kan påvirke lagets samhold og humør:

I garderoben, så har vi komikerne. De som liker å lage humor og glede. Også har vi noen av de som er veldig beskjedne. Noen som er veldig seriøse. Også er det en del, som bare er sånn midt i haugen, som egentlig bare følger med på hva alle andre gjør (**Ishockey spiller 3**).

For å utdype Cotterils (2013) skille mellom oppgave-relaterte roller og sosial-relaterte roller, kan teorien om gruppekohesjon danne et overblikk over hvordan gruppe medlemmer utvikler tilhørighet igjennom individuelle og felles oppgave-relaterte og sosial-relaterte tiltrekningsselementer (Hanton, Mellalieu, 2006). Uten å gå for nær konseptualiseringen av en enda en teori, kan en kort forklare dette overblikket med følgende eksempel; Et individuelt sosial-relatert tiltrekningsselement til et ishockeylag, kan være en spillers ønske om å dele sin interesse med signifikante andre, i håp om å danne vennskapsforhold. Et felles oppgave-relatert tiltrekningsselement til et ishockeylag, kan være oppfatningen av å være en del av et ishockeylags samarbeid mot seier. Slike tiltrekningsselementer antas å påvirkes av kapteinens rolle og andre uoffisielle roller i laget.

4.4 Sosialt regulert ytringsfrihet

«Et liv uten meningsutveksling er uverdigg for mennesket (Sokrates, u.å.).»

I gruppetenkning finner en symptomet om selvsensur. Dette omhandler, som nevnt i teorikapittelet, hvordan en velger å skjule sine egne eventuelle uenigheter, tvil eller

motargument, til fordel for en felles falsk enighet i en gruppe (Janis, 1982). Dette er ikke bare et forskningsresultat, men også et kjent fenomen i flere flertallssammenhenger. En kan anta at det er en naturlig del av mennesket å kvie seg for å tale ens egen sak, dersom en oppfatter at signifikante andre mener noe annet. Som ishockey spiller på et ishockeylag, der en kan føle et behov for tilhørighet i hierarkiet, kan en stille spørsmål ved hvor grensen går for når en kan velge sin egen sti. Flere av ishockey spillerne uttrykker en klar bevissthet omkring sine evner til å trosse flertallets jag etter enighet eller andre meninger, som heller i motsatt retning. En av spillerne påpeker sin innflytelse på andre gruppe medlemmer, som grunnlag for hans evne til å bryte med selvsensurssymptomet. Han uttrykker en oppfattet fordel av sine personlige egenskaper, som leder, til å påvirke andre på laget til også å trosse flertallets enighet. En kan spekulere i om denne måten å fremme sin mening utgjør en trygghetsfaktor, dersom hans påvirkningsevne fungerer, og andre velger å støtte han.

Ja, hvis jeg har en annen vei enn de andre, så går jeg den. Og siden jeg har ganske klar stemme og sånn, så får jeg ofte folk med meg, eller altså, jeg får det ofte min vei da. Jeg var i elevrådet og sånn, så jeg har liksom alltid vært sånn at jeg liker å ha litt kontroll på ting **(Ishockey spiller 5)**.

Et annet symptom på gruppetenkning er usårbarhet. Som nevnt i teorikapittelet, beskrives dette som en gruppes innflytelse på gruppe medlemmer, som kan føre til en utvikling av en illusjon av usårbarhet, der optimisme og samhold tildekker eventuelle negative sannheter eller aktsomhet ved klare faresignaler (Janis, 1982). Dette er ikke nødvendigvis et symptom, som ishockey spillerne kan relatere seg til i identifiseringen av sosialt regulert ytringsfrihet. Det kan heller benyttes som en assosiasjon til en av spillernes refleksjoner omkring ishockeykulturen, og hvordan den har påvirket han til å ta enkelte valg, som følger av å «følge strømmen»: «Jeg tror jeg følger strømmen. Jeg følger jo hockeykulturen. Jeg hadde ikke begynt å snuse for eksempel hvis jeg ikke spilte hockey **(Ishockey spiller 2)**.»

I en norsk studie om yngre idrettsutøveres sigarett, snus og alkoholforbruk (Martinsen, Sundgot-Borgen, 2014) omtales lignende eksempler, som kan relateres til sitatet fra ishockey spilleren, ovenfor. Til tross for temaet om en regulert frihet til å ytre seg i et ishockeylag, så er det likevel, formålstjenlig for denne studien å inkludere denne

korrelasjonen. Snusforbruket til ishockeyspillere kan en anta er en frivillig handling, men som han selv uttrykker, av påvirkning fra kulturen, miljøet og signifikante andre rundt seg. Martinsen og Sundgot-Borgen (2014) tok utgangspunkt i 956 elever ved ulike videregående skoler i Norge. Av de nevnte var 602 av elevene fra idrettslinjer, som til sammen representerte 50 ulike idretter. De resterende 354 elevene fungerte som kontrollrespondenter, som ble plukket ut fra skoler uten idrettsfag. Dataene ble samlet inn ved hjelp av spørreundersøkelser, som tok for seg spørsmål som, «Bruker du snus?» og Hvor ofte? – «Hver dag/nå og da» osv. Av studien kom forskerne frem til konklusjonen om at, til tross for at lovlige rusmidler er mindre vanlig blant yngre idrettsutøvere enn hos annen ungdom, så vil statistikken variere ut ifra hvilken type idrett en bedriver. Det mest interessante funnet i studien er hvordan forbruket av snus er signifikant høyere i lagidretter enn i individuelle idretter. Martinsen og Sundgot-Borgen (2014) spekulerer i om ikke denne statistikkforskjellen kan skyldes subkulturer i de gjeldene idrettene. Det er også interessant å nevne deres innhenting av svenske statistikker, som viser at snusforbruket er, som forventet, høyest blant mannlige svenske ishockeyspillere. I henhold til innflytelse fra subkulturer i idretten, legges det til funn fra en lignende studie om at ishockeyspillere tidligere har uttrykket en oppfatning om samtykke fra trener og lagkamerater i bruken av snus, i motsetning til røyk (Martinsen, Sundgot-Borgen, 2014).

4.5 Frykten for å ikke få spille

«Det viktigste er ikke å vinne, men å delta (Pierre de Coubertin, u.å.)»

I en studie om psykososiale risikofaktorer for skader blant yngre elite ishockeyspillere, undersøkte et team av forskere «atletisk identitet», holdninger omkring kroppstaklinger, angst i forbindelse med konkurranse og forekomst av frykt for skade etter en rehabiliteringsperiode (McKay, Campbell, Meeuwisse, Emery, 2013). 316 ishockeyspillere i alderen 13-17 år deltok i denne omfattende kohorte-studien. Data ble samlet inn ved hjelp av 4 ulike spørreundersøkelser, i tillegg til skaderapporteringer. Av denne studien er det formålstjenlig å bemerke deres korrelasjon mellom «atletisk identitet» og skaderisiko. «Atletisk identitet» beskrives som en spillers grad av engasjement til sin idrett. I dette tilfellet innebærer dette en ishockeyspillers iver etter å

trene og konkurrere. Med en høy grad av atletisk identitet vil en spiller kunne ofre kropp og energi for å oppnå resultater. Dette kan lettere forklares med hvordan skaderisiko i gitte situasjoner tildekkes, til fordel for laget. En ishockeyspiller med høy grad av atletisk identitet vil, ifølge denne studien, mene at det er viktigere å score, vinne puck eller se til at motstandere ikke scorer, enn unngå å pådra seg en eventuell skade (McKay, m.fl. 2013).

Flere av ishockeyspillerne i denne studien uttrykker en varierende grad atletisk identitet. Enkelte hevder at alle kampsituasjoner er tilnærmet lik en krig, der en ofrer seg selv til fordel for laget, og at dette er en vanesak heller enn noe en kvier seg for. Andre innrømmer at enkelte risikoutsatte situasjoner kan virke skumle. Det interessante er hvordan spillernes atletiske identitet ikke helt ser ut til å påvirkes av deres tanker og bekymringer omkring ulemper med å skade seg i ishockey. Med en diffus bekymring om livet etter idretten, står ikke dette i veien for å trosse skadefrykt når det gjelder som mest:

(...) Ikke nødvendigvis at jeg ikke får spilt hockey, men eventuelt faren for å ikke kunne leve et normalt liv. Hockey kan jeg klare meg uten. Men jeg kan jo ikke leve et veldig bra liv hvis jeg blir hjerneskadet f.eks. Da har jeg ødelagt både hockeykarrieren og livet (**Ishockeyspiller 1**).

Ikke alle ishockeyspillere tenker like langsiktig, som sistnevnte. Det er allikevel, i disse dager, nettopp hans bekymringer som er et av de store spørsmålene, internasjonal ishockey tar stilling til. Et spesielt fokus i media har vært hodeskader, og konsekvensene dette kan medføre senere i livet (Midttun, 2013; Chai, 2013). Flertallet av spillerne uttrykker at de største ulempene ved å påføre seg alvorlige skader er fraværet fra spillet og idretten. En av spillerne eksemplifiserer hvordan det kan være å være skadet, ut ifra egen erfaring.

Kjipt å se laget ditt tape og vite at man ikke kan få gjort noe med det. Se gutta ha det moro på isen, mens du må sitte på sykkelen, ikke sant. Veldig greit når det liksom er tommelen, så er det seks uker også er man utpå isen igjen. Men med for eksempel lyskestrekk, strekk i skulderen eller hodeskade, så vet man liksom ikke. Det kan ta flere måneder (**ishockeyspiller 3**).

Til tross for at fraværet fra ishockey, som følge av en skade er «kjipt,» kan et eksempel fra en profesjonell liga utdype konsekvensene av å ikke kunne spille. I samtale med annen ledelse, og redegjørelser av utstysbruk opp igjennom historien, belyser dette utsagnet frykten for å ikke få spille fra et høyere nivå:

Jeg husker veldig godt profesjonelle spillere. De var veldig nøye med beskyttelsesutstyret sitt, fordi de visste at en brekt hånd, på grunn av et slag over armen, der man ikke hadde beskyttelse, betydde to måneder på sjukelista, og ikke noe betalt. Så når jeg spilte i Sverige, så var det jo en del som kom fra NHL. Vi amatørerne klypte opp utstyret for å få mer bevegelse og sånn, mens de la på ekstra beskyttelse. For da gjaldt det å være frisk, ikke sant! De måtte produsere! De gjaldt å kunne spille (**Annen ledelse**)!

4.6 Usikret trygghet

«Det er bare en måte å bli trygg på:

Vi må inngå samliv med fare. Vi må godta at det forferdelige kan skje. Hvis vi forventer null risiko og total beskyttelse, blir vi evig redde. Absolutt trygghet er umulig

(Fugelli, u.å.)»

Alle spillerne som har blitt intervjuet i denne studien har spilt ishockey i mange år. Samtlige kjente på følelsen av å ha skøyter på beina, tidlig i barneårene. Som norsk ishockeyspiller skal en, som nevnt, benytte heldekkende ansiktsbeskyttelse frem til en fyller 18 år. En kan dermed gå ut ifra at alle spillerne har mange års erfaring med bruken av denne beskyttelsen. Flere av ishockeyspillerne uttrykker et positivt eller nøytralt forhold til bruken av heldekkende ansiktsbeskyttelse: «Det er helt greit. Man er vant med det. Tenker ikke noe mer over det. Også er det bra beskyttelse, ikke minst. Ganske greit å ha egentlig, sånn sett (**Ishockeyspiller 1**).»

Når jeg begynte å spille ishockey, så var jo gitter⁴ det første man tok på hodet. Husker ikke så mye, men tror det var litt uvant å se «hønsenetting» foran ansiktet, liksom. Men etter hvert så glemmer du at det er der. Føler jo til slutt at man ikke spiller med noen ting. Aldri hatt noen problemer med gitter egentlig. Vært glad for at jeg har hatt det et par ganger. F.eks. hvis jeg får et skudd og det treffer gitteret istedenfor noe annet (**Ishockeyspiller 3**).

En av spillerne oppfatter heldekkende ansiktsbeskyttelse, som et utstyr, som gir en trygghetsfølelse. Allikevel, uttrykker han en oppfatning om at visir ikke utgjør noen større sjanse for skader, da han ikke har noen erfaring med dette: «Betryggende. Med gitter var man mer beskytta. Du følte deg tryggere. Samtidig som det er like trygt med visir. Jeg har aldri fått en kølle i trynet (**Ishockeyspiller 2**).»

En av de yngre spillerne, som enda ikke har fylt 18 år er fortsatt lovpålagt å benytte heldekkende ansiktsbeskyttelse. Han uttrykker en uforstående oppfatning av fordelene ved å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse:

Folk snakker jo om at, «åh, det er så chill å ta på plexi⁵ og slippe de firkantene i tryne,» og hva det måtte være. Men jeg har jo aldri i mitt liv tenkt på de firkantene mens jeg har spilt ishockey! Så jeg syns jo egentlig bare det er betryggende. Det å vite at jeg ikke får slag i trynet eller mister tennene og sånn (**Ishockeyspiller 5**).

Spillerne har, som nevnt, mange års erfaring med heldekkende ansiktsbeskyttelse. Dette er, ifølge dem selv, et beskyttelsesutstyr, som kan utgjøre en trygghetsfølelse i «kampens hete.» Interessant er det, derfor, å undersøke hvorvidt de føler noen større grad av sårbarhet uten den heldekkende ansiktsbeskyttelsen. Det kan virke som om spillerne har enkelte ulike oppfatninger av hvordan heldekkende ansiktsbeskyttelse påvirker ens følelse av trygghet på banen. En av spillerne uttrykker en tiltro til sannsynlighet, der få tilfeller av mindre alvorlige skader i ansiktet, påvirker hans lavere

⁴ «Gitter» = Heldekkende ansiktsbeskyttelse

⁵ «Plexi» = Visir

følelse av sårbarhet: «Det er ikke så ofte man får noe særlig i trynet. Hvor mange ganger har jeg fått en puck i trynet, liksom (**Ishockeyspiller 1**)?»

En danner en forståelse av at de fleste spillerne ikke oppfatter noen særlig økt grad av sårbarhet i «kampens hete,» da de uttrykker at slike situasjoner krever at konsentrasjonen omfavner ens gitte arbeidsoppgave. Allikevel er det interessant å bemerke enkelte av spillernes delte erfaringer, der «nesten-ulykker» har vekket bevisstheten omkring skaderisikoen:

Følte ikke det i starten egentlig. Var ikke noe redd for å gå inn i en takling eller for å tekke et skudd. Men første gang jeg fikk kølla i ansiktet. Det var ikke noen kjempeskade, fikk bare et lite kutt. Da fikk jeg litt sånn «oi, nå kan du faktisk få noe i ansiktet.» Men det har ikke vært noen hindring. Syns egentlig det er veldig behagelig å ikke ha gitter. Aldri vært redd for å skade ansiktet egentlig. Så lenge det er over øynene, så er det greit. Tenner og alt det der kan jeg bytte ut, så det er greit (**Ishockeyspiller 3**).

Ikke når jeg er utpå isen. Men om du har vært nede å tekka ett skudd også sneier pucken litt for nærme ansiktet, så sitter du på benken etterpå og tenker, «Fy, det var nære på.» Jeg bruker jo tannbeskytter også, men det hjelper jo ikke om det kommer en puck i 180km/t (**Ishockeyspiller 4**).

4.7 Myndighetsritual, forbilder og forventningspress

«Vi velger ofte samme vei som våre nærmeste.

Men livet handler ikke om å leve ut andres forventninger det handler om å leve ut sine egne drømmer (Verket, u.å.).»

Før en presentasjon av spillernes refleksjoner omkring dette temaet, innledes dette med annen ledelses utgreiing av formålet med valgfriheten til å benytte visir. I tillegg er det interessant å tilføye innslag av hvordan valgfriheten drøftes opp mot ishockeykultur og

spillernes selvstendighet. Annen ledelse fikk spørsmål om hvorvidt det underligger et formål eller en hensikt bak regel 31, om ansiktsbeskyttelse:

Ikke annet enn at det er kobla til det internasjonale regelverket. Og det her med myndighet. At man skal få lov å velge å gjøre, og ikke gjøre, også ta ansvar for det. «Det er ditt valg. Du vet konsekvensene og risikoen. Det er opp til deg.» Også er det jo interessant det der med den sportslige kulturen i ishockey. Om man da er så inne i kulturen at. Det er i hvert fall sånn at ingen velger å fortsette med det. Så er alle like i det der? Eller er det noe i kulturen som gjør at, «Det gjør du ikke det. Det er ikke tøft nok å ikke fortsette med gitter!» Der også tror jeg det er noe, selvfølgelig. Det er såpass uvanlig å spille med gitter etter man får lov til å ta det av, at det blir lagt merke til (**Annen ledelse**).

I henhold til hvordan annen ledelse uttrykker at myndighet fungerer som en del av hensikten til valgfriheten, påfulgte spørsmålet om hvorvidt ishockeyspillere er i stand til å ta en slik avgjørelse, basert på vurderingen av sin egen sikkerhet:

Ja, jeg tror det. Men jeg tror også, som sagt, at det er innslag av miljø og kultur som påvirker veldig. Du skal nok være nokså spesiell, eller ha nokså sterk rygg, eller stor grad av målbevissthet. Det skal være noe som gjør at du velger å beholde det. Jeg tror de er i stand til å vurdere det, men det ligger såpass mye i føringa at, et helt fritt valg er det nok ikke. Du skal være litt tøff. Eller ordentlig tøff for å beholde det (**Annen ledelse**).

Etter lange samtaler om hver av ishockeyspillernes opplevelser, erfaringer og refleksjoner omkring hvordan å være en del av et lag, sosial utvikling, ulike roller, ytringsfrihet, konsekvenser av å pådra seg skader og følelsen av trygghet på isen har analysen etablert et bilde av hvordan de ulike spillerne tenker. Med dette kan en innlede til spørsmål, som tar for seg studiens hovedtema. For ishockeyspillerne over 18 år, som allerede har opplevd overgangen fra 17 til 18 år, og dermed blir tildelt rettigheten om å kunne fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse, dersom en ønsker det, virker å være relativt like i sine refleksjoner. En danner en forståelse av at å fylle 18 år kan sammenlignes med hvordan Norges samfunnsreguleringer fungerer. Spillerne gir

uttrykk for at overgangen oppfattes som en form for et myndighetsrituale, der trer inn blant seniorspillerne:

Veldig stas. Har liksom sett «storegutta,» forbildene med visir. Det innebærer litt med det med respekt ute på banen og sånn. Blir gjerne litt «drittsslenging,» men nå var det plutselig vi som kunne si sånn. Det blir på en måte en overgang fra junior til senior (**Ishockeyspiller 1**).

Du går fra å være junior til seniorspiller. Du får en annen respekt. «Han er senior liksom.» En «gittergutt» i GET-ligaen får respekt han også, men det blir på en annen måte. Da tenker folk liksom at man er junior som spiller opp med de eldre (**Ishockeyspiller 2**).

Spillernes redegjørelser av deres overganger forstås å være påvirket av forbilder. En av spillerne forklarer hvordan forbilders atferd smitter over på ham selv, i henhold til forrige tema om oppfattet trygghet. Dette eksemplet viser hvordan eldre og mer erfarne spillere kan ha innflytelse på de yngre:

Når jeg var liten og så alle de store gutta spilte med visir og ikke var redde. Så hvorfor skulle jeg være redd da. Det var den innstillinga jeg gikk ut med når jeg prøvde visir for første gang (**Ishockeyspiller 3**).

En av de yngre spillerne gir uttrykk for at regelen kunne vært annerledes. Han oppfatter også ishockeykulturen, som en pådriver til hvorfor ham selv forutser at han kommer til å benytte seg av rettigheten og fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse, når tiden er inne:

Jeg syns egentlig helt ærlig at alle kunne hatt gitter mye lenger. Det ser jo ikke pent ut uten tenner, og gitteret har jo aldri vært noen hindring. Men det er vel sikkert fordi det er en så «macho» idrett og du skal være litt beinhard. Det er sikkert derfor folk bruker plexi, og det er sikkert derfor også jeg kommer til å bruke plexi, for alle gjør det. Men hvis det hadde vært litt mer kult å ikke gjøre det, så hadde jeg kanskje beholdt det på (**Ishockeyspiller 5**).

Med innflytelse fra forbildene og iveren etter å tre inn i seniorhockeyen, gir spillerne over 18 år uttrykk for å være tilfreds med valget de har gjort, om å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse. Kanskje har den yngre, mer skeptiske ishockeyspilleren rett i forhold

til sin oppfatning av at macho-kulturen påvirker ishockeyspillernes avgjørelser. For å få et innblikk i hvordan disse ishockey spillerne tenker om valget de har tatt, eller snart skal stå overfor er det formålstjenlig å be om deres ærligste svar. Av spillerne over 18 år påfulgte spørsmålet om hvorfor de har fjernet heldekkende ansiktsbeskyttelse:

Fordi alle andre gjorde det tror jeg. Du er lært opp til det at når man er 18 år, så tar du av gitteret. Sett alle gutta på tv. Alle gjør det. Men det var flere av foreldrene som hadde brukt masse penger på regulering og sånn, som ikke var så veldig glad for det. Mamma var ikke så spesielt fan av det (**Ishockeyspiller 1**).

Fordi alle andre gjorde det. Du ser enda mer dum ut hvis du går med gitter og er eldst. Du liksom bare tar det av. Du føler deg som en del av gjengen. Jeg kjenner ingen som beholder gitteret på (**Ishockeyspiller 2**).

Vi har alltid vært opptatt av det fra vi var små. Så på de eldre gutta som spilte med visir. Føler deg litt mer voksen og tøffere. Når man var mindre så tenkte man sånn «Oi, de gutta tør å spille med visir!» Men nå som vi er eldre, så er det sånn at det er en del av gamet. Klare for å spille med de store gutta. Veldig mange venner og bekjente som spør: «Hvorfor velger du å gjøre deg mindre beskytta?» Det er litt vanskelig å forklare fordi de ikke har vært i en hockeygarderobe fra de var 5 år til de fyller 18 år (**Ishockeyspiller 3**).

Egentlig fordi det var behagelig og så kulere ut. Tror det er derfor de fleste gjør det egentlig. Også tenker man ikke på å få skader og sånn når man er 18 år og ung og dum (**Ishockeyspiller 4**).

Etter disse tilbakemeldingene sitter en igjen med et inntrykk av at flertallet av ishockey spillerne velger å «følge strømmen» i henhold til denne avgjørelsen. Med TPB kan en identifisere *subjektive normer* i det spillerne gir uttrykk for, som omhandler hvordan individene oppfatter denne handlingen eller fremtidige avgjørelsen, og av påvirkning fra signifikante andres bedømmelse av den. I Gruppetenkning finner vi symptomet om *enstemmighet*, som til dels kan relateres til hvordan spillerne «tier og samtykker.» Det skal understrekes at sammenligningen med dette symptomet kan misforstås, da en ikke kan ta stilling til hvorvidt spillerne tier av aksept til avgjørelsen,

eller kun for å oppnå harmoni i gruppen. Til sist er det formålstjenlig å bemerke begge disse teoriens fellestrekk, som kan siktes mot konformitet. Ut i fra spillernes tilbakemeldinger kan dette tolkes som konformitet, av *normativ sosial påvirkning*. Dette omhandler, som nevnt, en spillers påvirkning av et behov for tilhørighet, som medvirker til endring i meninger eller atferd for å unngå å skille seg ut i felleskapet.

Etter å ha snakket med alle ishockeyspillerne over 18 år, som allerede har vært igjennom denne prosessen, er det formålstjenlig for studien å få et innblikk i hva ishockeyspillere under 18 år tenker om denne prosessen, som vil stå foran dem i nær fremtid. For disse to yngre spillerne ble det bedt om å gjøre rede for hvorfor en skal ta av heldekkende ansiktsbeskyttelse, så vel som hvorfor en skal beholde det på. Etter en redegjørelse fra de begge, påfulgte spørsmålet om hva de selv tenker å gjøre. Dette er noen av de mest bemerkelsesverdige svarene:

Beholder det på (...) fordi det er trygt. Selv om jeg kanskje ikke føler meg noe tryggere under kampen, så er det en trygghet å vite at, «jeg kommer ikke til å være tannlaus etter denne kampen og kommer til å ha like stor sjans på å få damer som jeg hadde før (**Ishockeyspiller 5**).»

Tar det av (...) Fordi det er det man gjør. Man skal være tøff. De spilte uten hjelm en gang i tida. Det er liksom sånn macho-idrett. Og det er det folk forbinder med ishockey. Og da føler man seg kanskje litt som en pingle hvis man går med gitter. Selv om man kanskje egentlig er den tøffe, som faktisk gjør det. Som går imot strømmen (**Ishockeyspiller 5**).

En av de yngre spillerne kom kun med tilbakemeldingen om hvorfor han kommer til å ta det av. Det er interessant å bemerke hans oppfattelse av en aksept for bruk av heldekkende ansiktsbeskyttelse, som avhenger av en ansiktsskade:

Fordi de andre gjør det. Det er en del av hockey og spillerkulturen. Man blir jo seende ut som en liten idiot om man fortsetter å spille med gitter. Hvis man kommer der som 21-22 åring og det ikke har skjedd noe med kjeven eller noe sånt (**Ishockeyspiller 6**).

Ishockeyspiller 5 gir også uttrykk for at bruken av heldekkende ansiktsbeskyttelse etter fylte 18 år, avhenger av en ansiktsskade for at dette skal være sosialt akseptert. Dette blir nevnt i hans svar på om han selv tror at han har evnen til å påvirke andre til å fortsette med heldekkende ansiktsbeskyttelse, dersom han selv skulle gjort det: «Ja, kanskje noen av de yngste. Kanskje også hvis de hadde hatt et godt argument for å gjøre det.»

En av trenerne uttrykker en klar oppfatning om hva som ligger til grunn for denne valgfriheten og utfallet, der flertallet velger å benytte seg av visir. I denne uttalelsen uttrykkes en tydelig oppfatning av ishockey, som en mannsdominert macho-idrett:

Det er den uskrevne loven. Du driver ikke med dette hvis du er kjerring. Det blir som med boksing. Hvis du ikke lurer litt på hvordan det er å få seg en på trynet, så er vel ikke boksing det du burde begynne med? Sånn er det litt med ishockey. Det er testosteron, mann mot mann, med regler, og ikke minst respekt. Det skjer jo at knottene sitter på ankelen i fotball, men det skal jo egentlig ikke skje
(**Trener 2**).

4.7.1 Forventningspress

For å avrunde presentasjonen av intervjuintervjuene fra ishockeyspillerne, anses det som høyest nevneverdig å tilføye et svar fra en av ishockeyspillerne. Dette svaret skulle vise seg å forbli husket igjennom hele forskningsprosessen. Et av ordene, som tittelen på dette siste delkapittelet av resultatpresentasjonen, er *forventningspress*. Med inntrykket som ble dannet fra en av yngre ishockeyspillerne, påfulgte et oppfølgings spørsmål om hvorvidt han føler at det er forventet av han å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse. Ishockeyspilleren svarte følgende: «Kanskje som ishockeyspiller, men ikke som sønn, familiemedlem, kjæreste og bror (**Ishockeyspiller 5**).»

5. Konklusjon

Regel 31 i NIHF's offisielle regelbok er høyst sannsynlig et resultat av mange år med ishockey. Med utallige skadestatistikker og en stadig økende oppmerksomhet omkring skader og forebygging, er ishockey en annen sport nå enn før. Fra å innse at målvakten er tjent med å beskytte ansikt og hode, da alternativet kunne bety døden, til nåtidens debatter omkring livsvarige skader, brutalitet og kvalitetssikring av utstyr (Hansen, 2015; Magnussen, 2015; Kvendseth, Fornes, 2013; Midttun, 2013).

I samtale med annen ledelse var et av temaene som ble tatt opp, regel 31, og hvordan reglementet har utviklet seg:

Jeg tror den begynte i andre enden. At vi begynte med bare hjelm og løs tannbeskytter i gamledager også har det bygd seg på med visir, gitter og fast tannbeskytter, som det het i gamledager. Det bygde seg opp nedenifra også har det aldri kommet lenger enn til u18. Så jeg tror grunnen til at det stopper der er at det ble bygd nedenifra. Det har vel aldri vært noen diskusjoner, så vidt jeg vet, og så lenge jeg har vært involvert, hvorvidt det skal bli påbudt for seniorspillere å spille med gitter (Annen ledelse).

Som nevnt innledningsvis har ikke forskningen klart å gi et bekreftende svar på om heldekkende ansiktsbeskyttelse er et sikrere alternativ enn visir, i henhold til risikoen for alvorlige hodeskader. Det er allikevel et faktum at tenner, kjeve og nese har en vesentlig større sjanse for å bli skadet ved bruk av visir, fremfor heldekkende ansiktsbeskyttelse. En kan med dette sette spørsmål til hvorvidt dette er grunnlag nok til å se bort ifra beskyttelsen, da omfanget av slike skader ikke ser ut til å anses som alvorlige *no*k. Som et tilskudd til denne spekulasjonen drøfter annen ledelse forholdet mellom hodeskader og ansiktsskader:

Det skjer jo av og til. Det skjer at du får en puck i ansiktet eller ei kølle. Det er jo de pucktreffene, som gir størst konsekvenser. Heldigvis skjer ikke det ofte. Det flyr jo pucker i alle retninger og de kommer fort, men man har også en tendens til å få flytta hodet i de situasjonene man er utsatt. Det er utrolig hva en rekker. Det er mer en akseptert del av det å spille ishockey. Det kan skje. Det er de

taklingene mot hodet, der gitteret ikke hjelper. Det går mer på vant og glass og respekten for hverandre. Og det går også litt på hjelmen. Det er jo blitt et nytt marked, det å ta frem hjelmer, som skal absorbere taklinger bedre (Annen ledelse).

Så la oss oppsummere. I Norge kan en i dag velge å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse ved fylte 18 år. Dette er valgfritt for enhver mannlig ishockeyspiller. Allikevel velger flertallet å benytte seg av sin tildelte rettighet, og fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse, som erstattes med et visir. Forskningen kan ikke bekrefte hvorvidt en er mer utsatt for hodeskader, men allikevel er en mer utsatt for knuste tenner, knekt kjeve, brekt kinnbein eller knekt nese ved bruk av visir. Av den gjennomførte litteraturen og studiens informanter kan en konkludere med at bruken av visir fremfor heldekkende ansiktsbeskyttelse, allikevel er mer sosialt akseptert innenfor ishockeymiljøet.

Ishockeyspillerne i denne studien opplever å være en del av et lag, som en tilhørighet i hierarkiet. Med dette menes deres uttrykkelse av hvordan enhver spiller i laget fortjener sin respekt og grad av innflytelse på bakgrunn av sine ferdigheter, alder, utadvendthet og omgjengelighet. Som et eget lite gruppesamfunn, utvikler spillerne sosiale ferdigheter, som kan innvirke på deres plass i laget. Det forstås også at lagets kohesjon utvikles og styres av hvordan hver enkelt tilpasser seg gruppen, og inntreer en rolle av større eller mindre grad av betydning. Dette igjen, ser ut til å ha innvirkning på spillernes ytringsfrihet, der de uttrykker en klar oppfatning om hvilke sannheter som kan tre frem i lyset, og ikke. Med denne forståelsen av hvordan disse seks spillerne oppfatter seg selv og sin deltakelse i ishockey gir dette grunnlag til å fortolke en betraktning av at denne studiens utgangspunkt.

Dette sosiale gruppefenomenet forstås å ha sitt utspring fra ishockeyens utvikling av sikkerhetstiltak. Herfra ser det ut til at ishockeymiljøene har tilpasset seg reguleringene, der en intern idrettslig kultur har dratt med seg, og beholdt en oppfatning om at ishockey er en tøff idrett. Mye tyder på at dette kan stemme. For å diktere en fiktiv beskrivelse av hvordan en selv kan oppfatte dette kan en tenke seg at ishockeyspilleren skal med nevene knyttet og ild i sinne, ofre sitt ytterste for lagets fordeler. Det belyses av informantene i denne studien, i forskningen og i media, at denne idretten ikke er for

«pyser.» Det forstås også at det eksisterer en «pysefaktor» til den som ikke velger å fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse.

Det har i denne studien vært et mål å få et svar på hvordan ishockeyspillere oppfatter valget mellom heldekkende ansiktsbeskyttelse og visir. Med et grundig dypdykk i relevant litteratur og en fenomenologisk fortolkning av informantenes uttalelser, sammenfattes en konklusjon. Disse seks ishockeyspillerne oppfatter valget mellom heldekkende ansiktsbeskyttelse og visir, som et myndighetsritual, som ishockeykulturen forventer at en skal gjennomføre. Uten at det foreligger et direkte press, kan enkelte føle seg forpliktet til å følge i flertallets fotspor. Andre oppfatter overgangen, som intet annet enn et steg nærmere sine forbilder, og gleder seg over retten til å velge. Med dette avrundes denne studiens fortolkende fenomenologiske analyse av ishockeyspillere, med det vedvarende spørsmålet: ishockey – med eller uten sikkerhet?

5.1 Videre forskning

Til fremtidige forskningsarbeid vil det, i henhold til denne studien være formålstjenlig med en mer kvalitetsbasert fortolkende fenomenologisk analyse. Dette stiller krav til forskerne, og deres kompetanse og bevissthet omkring detaljerte elementer i atferd og talemåte, som sannsynligvis kan fremme nye aspekter ved dette fenomenet. Med dette kan en få en enda tydeligere forståelse av hvordan ishockeyspillere oppfatter, forstår og gjør mening ut av denne valgfriheten.

Det kan også være interessant å gjøre et kvantitativt forskningsarbeid for å kartlegge antall mannlige spillere over 18 år, som fjerner heldekkende ansiktsbeskyttelse. Etter flere forsøk har ingen forskningsarbeid dukket opp i søkene, som tar for seg en slik oversikt.

Til tross for en mindre relevans til studiens hovedproblemstilling kan det være interessant å ta utgangspunkt i en annen del av regel 31 i IIHF's offisielle regelbok. Punkt «V.» i regel 31 tilsier at: «Alle kvinnelige spillere skal bruke heldekkende ansiktsbeskyttelse (IIHF, 2014).» Dette vil si at dette myndighetsritualet om å få fjerne heldekkende ansiktsbeskyttelse og erstatte dette med et visir, gjelder kun for menn. Til

denne regelen kan det være interessant å undersøke hvorfor, og ta for seg et antall kvinnelige ishockeyspillere, der deres oppfattelse av reglementet vil danne grunnlaget for det kvalitative arbeidet.

Referanser

A

Ajzen I. (1991). Theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50, s. 179-211.

Ajzen I. (2011). The theory of planned behavior: Reactions and reflections. *Psychology and health*, 26, s. 1113-1127.

Asch, S. E. (1956). Studies of Independence and Conformity: A Minority of One Against a Unanimous Majority. *Psychological Monographs: General and Applied*, 70, s. 1-70.

B

Bachynski K. E. (2012). Playing hockey, riding motorcycles, and the ethics of protection. *American journal of public health*, 102, s. 2214-2220.

Benson B. W., Mohtadi N. G. H., Rose M. S., Meeuwisse W. H. (1999). Head and neck injuries among ice hockey players wearing full face shields vs half face shields. *Journal of the american medical association*, 282, s. 2328-2332.

Benson B. W., Rose M. S., Meeuwisse W. H. (2002). The impact of face shield use on concussions in ice hockey: a multivariate analysis. *British journal of sports medicine*, 36, s. 27-32.

Benson B. W., Hamilton G. M., Meeuwisse W. H. McCrory P., Dvorak J. (2009). *British journal of sports medicine*, 43, s. 56-67.

Biasca, N., Wirth, S., Tegner, Y. (2002). The avoidability of head and neck injuries in ice hockey: an historical view. *British Journal of Sports Medicine*, 36, s. 410-427.

Bond, R. (2005). Group Size and Conformity. *Group Processes and Intergroup Relations, Sage Publications, 8, s. 331-354.*

C

Chai, C. (2013). Ice hockey makes up nearly half of all head injuries in young Canadian athletes. *Global News Canada*. Hentet 06.05.15 fra

<http://globalnews.ca/news/437551/ice-hockey-makes-up-nearly-half-of-all-head-injuries-in-young-canadian-athletes/>

Cialdini, R. B., Goldstein, N. J. (2004). Social Influence: Compliance and Conformity. *Annual Reviews of Psychology, 55, s. 591-621.*

Cotteril, S. (2013). *Team psychology in sports: Theory and practice*. New York: Routledge.

Coubertin, P. (u.å.). *Olympiske leker*. Hentet fra:

<http://www.ordtak.no/sitat.php?id=9938>

D

Deroche, T., Stephan, Y., Castanier, C., Brewer, B. W., Le Scanff, C. (2009). Social cognitive determinants of the intention to wear safety gear among adult in-line skaters. *Accident Analysis and Prevention, 41, s. 1064-1069.*

Drucker, P. (u.å.). *Kommunikasjon*. Hentet fra:

<http://www.ordtak.no/sitat.php?id=12573>

Dupuis, M., Bloom, G. A., Loughhead, T. M. (2006). Team Captains' Perceptions of Athlete Leadership. *Journal of Sport Behavior, 29, s. 60-78.*

F

Fossheim, H. J. v/ De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2009). *Informert samtykke*. Hentet fra:

<https://www.etikkom.no/FBIB/Temaer/Personvern-og-ansvar-for-den-enkelte/Informert-samtykke/>

Fugelli, P. (u.å.). *Terrorisme*. Hentet fra:

<http://www.ordtak.no/sitat.php?id=14867>

G

Guetzkow, H. (Ed). (1963). *Leadership and Men. Research in Human Relations*. New York: Russel & Russel.

H

Hansen, E. (2015). Marius Holtet: - Det som har tatt meg til toppen, har også blitt mitt fall. *Aftenposten*. Hentet 21.05.15 fra

http://www.aftenposten.no/100Sport/ishockey/--Det-som-har-tatt-meg-til-toppen_-er-ogsa-blitt-mitt-fall-531381_1.snd

Hanton, S., Mellalieu, S. D. (Eds). (2006). *Literature reviews in Sport psychology*. New York: Nova Science Publishers.

I

IIHF. (2014). *IIHF official rule book 2014-2018* (oversatt av Kjetil Bøe). Hentet fra

<http://www.hockey.no/administrasjon/lovogreglement/Lov%20og%20reglement%20%20Filer/Spilleregler%20ishockey.pdf>

J

Janis, I. L. (1982). *Groupthink: Psychological Studies of Policy Decisions and Fiascoes*. Wadsworth: Cengage Learning.

K

Kvendseth, K. O., Fornes, F. (2013). Slår alarm om alle hodeskadene i Oilers. *Aftenposten*. Hentet 21.05.2015 fra

<http://www.aftenposten.no/100Sport/ishockey/Slar-alarm-om-alle-hodeskadene-i-Oilers-409445.snd>

L

Lajunen, T., Räsänen, M. (2004). Can social psychological models be used to promote bicycle helmet use among teenagers? A comparison of the Health Belief Model, Theory of Planned Behavior and the Locus of Control. *Journal of safety research*, 35, s. 115-123.

Locke, J. (u.å.). *Far og sønn*. Hentet fra:

<http://www.ordtak.no/sitat.php?id=2843>

Lorentzon R., Wedren H., Pietilä T. (1988). Incidence, nature, and causes of ice hockey injuries: A three-year prospective study of a Swedish elite ice hockey team. *The american journal of sport medicine*, 16, s. 392-396.

Lorentzon R., Wedren H., Pietilä T., Gustavsson B. (1988). Injuries in international ice hockey: A prospective comparative study of injury incidence and injury types in international and swedish elite ice hockey. *The american journal of sport medicine*, 16, s. 389-391.

M

Magnussen, J. (2015). Zuccarello ute på ubestemt tid. VG. Hentet 21.05.15 fra

<http://www.vg.no/sport/ishockey/nhl/zuccarello-ute-paa-ubestemt-tid/a/23442321/>

Martinsen, M. Sundgot-Borgen, J. (2014). Adolescent elite athletes' cigarette smoking, use of snus, and alcohol. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 24, s. 439-446.

McKay, C., Campbell, T., Meeuwisse, W., Emery, C. (2013). The Role of Psychosocial Risk Factors for Injury in Elite Youth Ice Hockey. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 23, s. 216-221.

Midttun, T. (2013). 27 hockeyspillere med hodeskader i år. *Aftenposten*. Hentet 06.05.15 fra

http://www.aftenposten.no/100Sport/ishockey/-212823_1.snd

P

Pashby T. J. (1977). Eye injuries in canadian hockey. Phase 2. *Canadian medical association journal*, 117, s. 671-672, s. 677-678.

Pashby T. J. (1979). Eye injuries in canadian hockey. Phase 3: Older players now most at risk. *Canadian medical association journal*, 121, s. 643-644.

Pashby T. J., Pashby R. C., Chrisholm L. D. J., Crawford J. S. (1975). Eye injuries in canadian hockey. *Canadian medical association journal*, 113, s. 663-666, s. 674.

Personopplysningsloven (2000). *Lov om behandling av personopplysninger: Trådt i kraft 1.januar 2001*. Hentet 16. februar fra

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-04-14-31#KAPITTEL_2

Poulton, J. A. (2012). *Everything about hockey*. Canada: Overtime books.

R

Rovio, E., Eskola, J., Kozub, S. A., Duda, J. L., Lintunen, T. (2009). Can High Group Cohesion Be Harmful? *Small Group Research*. Sage Publications, 40, s. 421-435.

S

Skjerven, P. (u.å.). *Forskjell*. Hentet fra:

<http://www.ordtak.no/sitat.php?id=13710>

Smith, J. A., Flowers, P., Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis. Theory, Method and Research*. London: SAGE Publications Ltd.

Smith, J. A. (2004). Reflecting on the development of interpretative phenomenological analysis and its contribution to qualitative research in psychology. *Qualitative research in psychology*, 1, s. 39-54.

Sokrates. (u.å.). *Diskusjon*. Hentet fra:

<http://www.ordtak.no/sitat.php?id=6867>

Steinfeldt, J., Rutkowski, L. A., Orr, T. J., Steinfeldt, M. C. (2012). Moral Atmosphere and Masculine Norms in American College Football. *The sport psychologist*, 26, s. 341-358.

Stuart, M. J., Smith A. M., Malo-Ortiguera S. A., Fischer T. L., Larson D. R. (2002). A Comparison of Facial Protection and the Incidence of Head, Neck and Facial Injuries in Junior A hockey players. *The american journal of sports medicine*, 30, s. 39-40.

Sullivan, P. J., Feltz, D. L. (2001). The relationship between intrateam conflict and cohesion within hockey teams. *Small Group Research, Sage Publications*, 32, s. 342-355.

Sutherland G. W. (1976). Fire on ice. *The american journal of sports medicine*, 4, s. 264-269.

T

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

V

Verket, L. (u.å.). *Livet*. Hentet fra:

<http://www.ordtak.no/sitat.php?id=14643>

W

Willams-Avery, R. M., MacKinnon, D. P. (1996). Injuries and use of protective equipment among college in-line skaters. *Accident Analysis and Prevention*, 28, s. 779-784.

Vedlegg

Nr.1 Godkjenning av prosjektet fra NSD

Nr.2 Intervjuguider

Vedlegg nr 1.

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Frank Eirik Abrahamsen

Seksjon for coaching og psykologi Norges idrettshøgskole

Postboks 4014 Ullevål Stadion

0806 OSLO

Vår dato: 08.10.2014

Vår ref: 39911 / 3 / JSL

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 18.09.2014. Meldingen gjelder prosjektet:

39911	<i>Ishockey - Med eller uten sikkerhet?</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Norges idrettshøgskole, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Frank Eirik Abrahamsen</i>
Student	<i>Mads Valø</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.05.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Juni Skjold Lexau

Kontaktperson: Juni Skjold Lexau tlf: 55 58 36 01

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Mads Valø madsvalo@gmail.com

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 39911

Det er ikke kryssset av for at det behandles personopplysninger i prosjektet. Vi tar likevel høyde for at det behandles personopplysninger gjennom bruk av lydopptak og eventuelt navn på klubben eller annen geografisk plassering.

Det behandles sensitive personopplysninger om helseforhold.

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Det behandles tredjepersonsopplysninger om trener i intervjuet, da det stilles spørsmål om treners rolle m.m. Vi legger til grunn at trener informeres om studien og eventuelt får se intervjuguiden på forhånd.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Norges idrettshøgskole sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på privat pc/mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Forventet prosjektslutt er 30.05.2015. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger somf.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette lydopptak

Vedlegg nr. 2

Intervjuguide til spiller over 18 år/under 18 år

1. **Introdusere meg selv og min bakgrunn – Hvorfor sitter vi her?**
2. **Fortell om forskningsprosjektet**
3. **Bli kjent med informanten**
 - Ishockeykarriere
4. **Informantens sosiale forhold til ishockey**
 - Hvordan opplever du å være en del av et ishockeylag?
 - o Samhold
 - o Roller
 - o På isen VS i garderoben, evt andre plasser? Forskjeller?
 - o Lederroller – Kaptein, trener
 - o Maktforhold?
 - Klare regler eller normer?
 - o Hva er din rolle på laget? Hva TROR DU er din rolle?
 - Respekt?
 - Blir du hørt?
 - Kan du si akkurat hva du tenker?
 - Går du din egen vei eller følger du strømmen? Begge deler?
 - o Hvilken rolle spiller treneren? (Hvis ikke nevnt)
 - o Forskjeller nå og da du var yngre?
 - o Hvorfor?
 - o På hvilken måte kan trener påvirke deg?
 - o Kaptein?
 - o Andre?
5. **Informantens forhold til regler**
 - Fortell litt om ditt forhold til spillereglene i norsk ishockey
 - o Oppdatert?
 - o Hva vet du om de?
 - o I hvilken grad har de betydning for deg og din idrett?
 - Hva er ditt forhold til dommere?
 - o Respekt?
 - o Nytteverdi for spillet? For deg?
 - Fortell litt om din oppfatning av hvordan trenere – og evt annen ledelse forholder seg til reglene, som i hovedsak, DU skal følge
 - o Oppdatert?
 - o Kurs?
 - o Informasjon?
 - o Gjennomgang?
 - o Oppfølging?
6. **Informantens forhold til beskyttelse og sikkerhet – utstyrsbruk**
 - Fortell litt om ditt forhold til sikkerhet i ishockey
 - o Har du vært skadet tidligere? Fortell
 - o Er du bekymret for å bli skadet?
 - Selve skaden eller fraværet?
 - o Hva gjør du for å unngå å pådra deg skader?
 - o Beskyttelse/atferd på is/forebyggende trening
 - o Hva er det viktigste utstyret for deg? Hvorfor?
 - **Fortell litt om ditt forhold til bruk av gitter på hjelmen**

- Før og evt nå
- Høye køller
- Sikt
- Skader
- **Fortell litt om din overgang fra 17 –til 18år, i henhold til regel 31**
 - Når tok du av gitteret? (Hvis tatt av)
 - Hvilke opplevelser husker du fra du begynte å spille med visir? (Hvis tatt av)
 - Endring i spillestil/posisjon?
 - Høye køller
 - Sikt
 - Skader
- **Hvorfor tok du av gitteret? / (Hvorfor beholder du det på?)**

Annerledes for intervju med spiller under 18 år:

- Hvilke tanker har om retten du får tildelt til å velge (enten/eller)?
- Forventninger?
- Gleder deg/gruer deg?
- Endring i spillestil/posisjon?
- Høye køller
- Sikt
- Skader
- **Hvorfor tar du av gitteret? Hvorfor beholder du det på?**

Intervjuguide for trenere

1. Introdusere meg selv og min bakgrunn – Hvorfor sitter vi her?

2. Fortell om forskningsprosjektet

3. Bli kjent med informanten

- Ishockeykarriere
- Posisjon(er)
- Gitter/visir/ingen ting
- Trenerkarriere

Informantens sosiale forhold til ishockey

- Hvordan opplever du å være en del av et ishockeylag?
 - o Samhold
 - o Roller
 - o På isen VS i garderoben, evt andre plasser? Forskjeller?
 - o Lederroller – Kaptein, trener
 - o Maktforhold?
 - Klare regler eller normer?
 - Respekt?
 - Blir du hørt?
 - Kan du si akkurat hva du tenker?
 - o Hvilken rolle spiller treneren? (Hvis ikke nevnt)
 - o Forskjeller nå og før?
 - o Hvorfor?

Informantens forhold til regler

- Fortell litt om ditt forhold til spillereglene i norsk ishockey
 - o Oppdatert?
 - o Hva vet du om de?
 - o I hvilken grad har de betydning for deg og din idrett?
- Dine spillere:
 - o Kurs?
 - o Informasjon?
 - o Gjennomgang?
 - o Oppfølging?
- Hva er ditt forhold til dommere?
 - o Respekt?
 - o Nytteverdi for spillet? For deg?
 - o

Intervjuguide for annen ledelse

1. Introdusere meg selv og min bakgrunn – Hvorfor sitter vi her?

2. Fortell om forskningsprosjektet

3. Bli kjent med informanten

4. Kan du fortelle litt om kulturen i norsk ishockey?

- Mannsdominert idrett
- Macho
 - Hjelmbuk?
 - Visir?
 - Gitter?
- Forskjeller i Norge og utlandet?
- Andre regler?
 - **Halsbeskytter (Påbudt** for alle spillere i **Norge**, men kun frem til 18 år i henhold til IIHF's regelverk)
 - Hvorfor?

Til tross for den norske tolkningen av regelen velger mange å spille uten.

- Hvorfor?
- **Har du noen tanker om overgangen fra 17 –til 18 år, i henhold til regel 31** (Ansiktbeskyttelse)
 - Har regelen et formål/hensikt?

Tror du at alle norske ishockeyspillere over 18 år er i stand til å ta den beslutningen?

- *Basert på vurderingen av sin egen sikkerhet?*

5. **Informantens forhold til beskyttelse og sikkerhet – utstyrsbruk**

- Hvor viktig er sikkerhet i ishockey?
- **Hvorfor tar spillere av gitteret? Hvorfor beholder de det på?**
- Kultur?
- Forventninger?

Kjenner du til noen ishockeyspillere som har valgt å beholde gitteret på?

